

26 października 2017 r.

**Dwudziesty ósmy raport
półroczny: zmiany stosowanych
w Unii Europejskiej procedur
i praktyk dotyczących kontroli
parlamentarnej**

Przygotowany przez Sekretariat COSAC i przedstawiony podczas:

**LVIII Konferencji Komisji do Spraw Unijnych
Parlamentów Unii Europejskiej**

26–28 listopada 2017
roku, Tallinn

**Konferencja Komisji do Spraw Unijnych Parlamentów
Państw Unii Europejskiej (COSAC)**

SEKRETARIAT COSAC

WIE 05 U 040, 30-50 rue Wiertz, B-1047 Bruksela, Belgia,
e-mail: secretariat@cosac.eu | Tel: +32 2 284 3776

Spis treści

Wstęp.....	v
STRESZCZENIE	6
ROZDZIAŁ 1: PRZYSZŁOŚĆ UNII EUROPEJSKIEJ	10
Część A: Stanowisko parlamentów/izb w sprawie dokumentów dotyczących przyszłości UE	10
i. Dokumenty Komisji Europejskiej dotyczące przyszłości Europy.....	10
ii. Opinia parlamentów/izb w sprawie największych wyzwań dla Unii Europejskiej	11
iii. Biała księga Komisji w sprawie przyszłości Europy i jej pięć scenariuszy	13
iv. Jakie obszary UE wymagają większej integracji/współpracy?.....	13
Część B: Stanowisko parlamentów/izb w sprawie przyszłości UE w bardziej szczegółowych kwestiach	14
i. Stanowiska, opinie lub uchwały parlamentów/izb w sprawie określonych dokumentów otwierających debatę wydanych przez Komisję Europejską.....	14
ii. Stanowiska, opinie lub uchwały parlamentów/izb w sprawie określonych rezolucji wydanych przez Parlament Europejski.....	16
iii. Poglądy parlamentów/izb w sprawie zmian traktatów UE.....	18
iv. Dyskusja w sprawie przyszłości UE w parlamentach narodowych.....	18
ROZDZIAŁ 2: ZBLIŻANIE UE DO OBYWATELI	19
Część A: Udział obywateli w dyskusjach i podejmowaniu decyzji w UE	19
i. Plany działań oraz zasady/ramy interakcji ze społeczeństwem i angażowania obywateli w parlamentach UE	19
ii. Formy angażowania społeczeństwa obywatelskiego i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w parlamentach UE	22
iii. Platformy cyfrowe w parlamentach umożliwiające zaangażowanie obywatelskie w sprawy UE	24
iv. Rejestr podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową w parlamentach ...	25
v. Dyskusje w sprawie zwiększenia udziału społeczeństwa obywatelskiego w debatach dotyczących spraw unijnych oraz w procesie decyzyjnym	26
Część B: Widoczność dyskusji parlamentarnych dotyczących spraw UE oraz procesu decyzyjnego	27
ROZDZIAŁ 3: JEDNOLITY RYNEK CYFROWY	30
Część A: Cyfryzacja procedur parlamentarnych.....	30
i. Systemy głosowania parlamentów/izb podczas posiedzeń plenarnych	30
ii. Informacje w sprawie głosowania elektronicznego w parlamentach/izbach.....	31
iii. Głosowania jawne i tajne podczas posiedzeń plenarnych parlamentów/izb	36
iv. Systemy głosowania parlamentów/izb podczas posiedzeń komisji.....	36
v. Głosowania tajne w parlamentach/izbach.....	37
vi. Systemy zarządzania dokumentami elektronicznymi w parlamentach/izbach.....	38
vii. Systemy umożliwiające odbywanie posiedzeń plenarnych i posiedzeń komisji bez korzystania z nośników papierowych w parlamentach/izbach.....	40
viii. Platformy elektroniczne do komunikowania się z innymi organami rządowymi w parlamentach/izbach	40
ix. Komisje odpowiedzialne za sprawy związane z cyfryzacją w parlamentach/izbach	41
x. Znaczenie cyfryzacji sektora publicznego dla parlamentów/izb oraz główne wyzwania utrudniające dalszy rozwój i wdrożenie cyfryzacji w państwach członkowskich.....	44
Część B: Inicjatywy związane ze strategią jednolitego rynku cyfrowego	44

Wstęp

Niniejszy dokument jest dwudziestym ósmym raportem półrocznym Sekretariatu COSAC.

Raporty półroczne COSAC

Na XXX spotkaniu COSAC ustalono, że Sekretariat COSAC będzie przygotowywał półroczne raporty rzeczowe, publikowane przed każdym posiedzeniem plenarnym konferencji. Celem tych raportów jest dokonanie przeglądu zmian w procedurach i praktykach Unii Europejskiej, istotnych z punktu widzenia kontroli parlamentarnej.

Wszystkie raporty półroczne są dostępne pod adresem internetowym COSAC: <http://www.cosac.eu/documents/bi-annual-reports-of-cosac/>

Trzy rozdziały niniejszego raportu półrocznego opierają się na informacjach dostarczonych przez parlamenty narodowe państw członkowskich Unii Europejskiej oraz przez Parlament Europejski. Termin dostarczenia odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu do 28. raportu półrocznego wyznaczono na 18 września 2017 r.

Tezy niniejszego raportu zostały przyjęte na spotkaniu przewodniczących COSAC, które odbyło się 10 lipca 2017 r. w Tallinie.

Przyjęto ogólną zasadę, że raport nie wymienia wszystkich parlamentów lub izb, których dotyczy dana kwestia. Zamiast tego przytaczane są przykłady.

Pełne odpowiedzi otrzymane od 41 z 41 parlamentów narodowych/izb 28 państw członkowskich i Parlamentu Europejskiego można znaleźć w załączniku do raportu na stronie internetowej COSAC.

Dane liczbowe

Spośród 28 państw członkowskich Unii Europejskiej w 15 istnieje parlament jednoizbowy, zaś w 13 – dwuizbowy. Ze względu na istnienie zarówno systemów jednoizbowych, jak i dwuizbowych, w 28 państwach członkowskich Unii Europejskiej istnieje łącznie 41 izb parlamentów narodowych.

Parlamenty narodowe Austrii, Irlandii i Hiszpanii, choć dwuizbowe, przesłały pojedyncze zestawy odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu, zatem maksymalna liczba odpowiedzi na pytanie wynosi 39. Udzielono 39 odpowiedzi na kwestionariusz.

STRESZCZENIE

ROZDZIAŁ 1: PRZYSZŁOŚĆ UNII EUROPEJSKIEJ

Pierwszy rozdział 28. raportu półrocznego Sekretariatu COSAC bada opinie parlamentów/izb w sprawie szeregu dokumentów polityki UE: Deklaracji rzymskiej, Białej księgi Komisji i kolejnych dokumentów otwierających debatę na temat przyszłości Europy, a także rezolucji Parlamentu Europejskiego dotyczących tej samej kwestii. Ponadto rozdział ten bada stanowiska parlamentów UE w sprawie proponowanych pięciu scenariuszy oraz możliwych rozwiązań instytucjonalnych (w tym zmian Traktatów) na poziomie unijnym.

Większość parlamentów/izb dokonała analizy Deklaracji rzymskiej oraz Białej księgi w sprawie przyszłości Europy wydanej przez Komisję na poziomie komisji lub podczas posiedzeń plenarnych. Dodatkowo, większość parlamentów/izb przeprowadziła dyskusje w sprawie szeregu dokumentów otwierających debatę lub zamierza to uczynić w najbliższej przyszłości.

W tym kontekście zapytano parlamenty/izby o obecne wyzwania stojące przed UE. Zdecydowana większość wskazała na kryzys migracyjny/uchodźczy, następnie – na ogólne kwestie związane z bezpieczeństwem oraz nierówności społeczno-ekonomiczne. Analogicznie, większość parlamentów/izb zaznaczyła, że UE powinna dążyć do wzmocnienia integracji/współpracy w obszarach bezpieczeństwa, migracji i obrony.

Zasadniczo, parlamenty UE przeprowadziły debaty na temat białej księgi oraz pięciu scenariuszy przedstawionych przez Komisję Europejską. Panowało ogólne przekonanie, że połączenie proponowanych scenariuszy stanowiłoby najlepsze rozwiązanie.

Większość parlamentów/izb nie przyjęła formalnego stanowiska względem dokumentów Komisji otwierających debatę, które dotyczyły społecznego wymiaru, wykorzystania możliwości płynących z globalizacji, pogłębienia unii gospodarczej i walutowej, przyszłości finansów UE oraz przyszłości europejskiej obronności. Jednakże część zaznaczyła, że zamierza to uczynić w najbliższej przyszłości.

Dodatkowo, zdecydowana większość parlamentów/izb wskazała, że nie planuje przeprowadzenia dyskusji na temat sprawozdań w sprawie przyszłości UE przedstawionych przez Parlament Europejski i żaden z parlamentów/izb nie przeprowadził debaty plenarnej nad tymi sprawozdaniami.

W związku z faktem, że wszystkie trzy sprawozdania proponowały określone rozwiązania instytucjonalne na poziomie unijnym, zapytano parlamenty/izby o to, które z tych rozwiązań uznają za konieczne. Zdecydowana większość respondentów powstrzymała się od udzielenia odpowiedzi. Jednakże kilka parlamentów/izb podało dodatkowe informacje na temat wizji przyszłości UE.

Wyniki dotyczące możliwych zmian w traktatach UE wskazują na brak zgody, ponieważ zdecydowana większość parlamentów/izb nie wyraziła w tej sprawie opinii. Jedyne troje respondentów wyraziło zdecydowane poparcie dla tego pomysłu.

Na prośbę o przedstawienie przykładowych sposobów przeprowadzania dyskusji w sprawie przyszłości UE, kilka parlamentów/izb stwierdziło, że temat stanowił element szerszych dyskusji. Niektóre parlamenty/izby dokonały analizy przyszłości UE w kontekście Brexitu, a inne skoncentrowały się na przyszłości strefy euro oraz unii gospodarczej i walutowej. Inne zorganizowały nawet specjalne konferencje poświęcone co najmniej jednemu aspektowi tego zagadnienia.

ROZDZIAŁ 2: ZBLIŻANIE UE DO OBYWATELI

Drugi rozdział 28. raportu półrocznego Sekretariatu COSAC koncentruje się na zaangażowaniu obywateli w dyskusje i podejmowanie decyzji w UE oraz istniejących lub przewidywanych planach działań, których celem jest poprawa interakcji pomiędzy parlamentami/izbami a społeczeństwem, jednocześnie analizując platformy cyfrowe umożliwiające obywatelom większe zaangażowanie w sprawy UE. Jest także próbą oceny widoczności debat parlamentarnych w sprawach UE poprzez ustalenie ich częstotliwości oraz publicznego dostępu do tych debat.

Większość parlamentów/izb wskazała, że sformułowane zostały plany działań mające na celu poprawę interakcji pomiędzy nimi a społeczeństwem. Większość respondentów wskazała również, że nie sformułowano konkretnych zasad ani ram zapewniających zaangażowanie obywateli w sprawy EU, ale kilkoro z nich odniosło się do określonych istniejących rozwiązań lub przepisów.

W odpowiedzi na pytanie o sposób angażowania społeczeństwa obywatelskiego w debaty parlamentarne przez komisje odpowiedzialne za sprawy UE, większość parlamentów/izb odpowiedziała, że działania takie podejmowane są bezpośrednio, przykładowo poprzez aktywne poszukiwanie możliwości nawiązania kontaktów z organizacjami pozarządowymi, a także pasywnie – poprzez dzielenie się informacjami z tymi organizacjami. Mniej niż połowa respondentów wskazała na otwarte zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez udział organizacji pozarządowych w posiedzeniach komisji, a mniej niż jedna trzecia odpowiedziała, że zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego jest gwarantowane przez rząd, który angażuje je bezpośrednio przed przesłaniem materiałów UE do parlamentu. Z kolei blisko jedna trzecia respondentów stosowała inne strategie mające na celu zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego i nawiązanie z nim interakcji.

Według ustaleń niniejszego raportu, większość parlamentów /izb sporadycznie zapraszała organizacje społeczeństwa obywatelskiego do udziału w debatach związanych ze sprawami UE lub w procesie decyzyjnym, natomiast większość pozostałych parlamentów/izb podejmowała takie działania regularnie lub przynajmniej od czasu do czasu. Dodatkowo, większość parlamentów/izb regularnie, od czasu do czasu lub sporadycznie prosiła organizacje społeczeństwa obywatelskiego o pisemne opinie na temat spraw unijnych.

Połowa parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi nie posiadała konkretnych formatów współpracy w zakresie prowadzenia dyskusji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego na temat spraw UE, a kilkoro respondentów odniosło się do rozwiązań stosowanych w ich parlamentach/izbach.

Z kolei ponad połowa parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi wskazała na platformy cyfrowe, które umożliwiają obywatelom większe zaangażowanie w sprawy UE oraz wyrażanie opinii na tematy poddawane dyskusji. Zdecydowana większość parlamentów/izb nie prowadziła rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową.

Mniej niż połowa respondentów udzieliła twierdzącej odpowiedzi na pytanie, czy parlamenty/izby podjęły dyskusję na temat możliwości poprawy zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w debaty związane z UE oraz proces decyzyjny.

Posiedzenia komisji ds. UE były regularnie, od czasu do czasu lub sporadycznie otwarte dla społeczeństwa w przypadku wszystkich z wyjątkiem dwóch parlamentów/izb, gdzie posiedzenia te nigdy nie były otwarte dla społeczeństwa.

Wszyscy respondenci wskazali, że sporządzane były pisemne protokoły z debat przeprowadzanych podczas posiedzeń komisji ds. UE, a w zdecydowanej większości przypadków były one również

ogólnodostępne.

Większość parlamentów/izb przeprowadzała debaty w sprawach unijnych podczas posiedzeń plenarnych w regularnych odstępach czasu lub doraźnie. Tylko dwa parlamenty odbywały takie debaty raz do roku.

W odpowiedzi na prośbę o wskazanie trzech głównych tematów związanych z polityką UE poddanych dyskusji na szczepku plenarnym w danym parlamencie/izbie w ciągu dwóch ostatnich lat, znaczna liczba respondentów wspomniała migrację i Brexit.

Zdaniem parlamentów głównymi docelowymi odbiorcami, którzy regularnie śledzą debaty w sprawach unijnych odbywające się na posiedzeniach plenarnych są (od najczęściej do najrzadziej wskazywanych): dziennikarze i członkowie mediów, obywatele, grupy interesów, studenci wyższych uczelni, licealiści.

Niemal identyczna liczba respondentów uznała komunikaty prasowe oraz wywiady dla mediów udzielane przez parlamentarzystów za inne sposoby wykorzystywane przez parlamenty/izby do informowania obywateli o sprawach UE. Znaczna liczba respondentów wskazała również media społecznościowe oraz konferencje poświęcone tematowi właściwym dla UE, a mniejsza ich część – konferencje prasowe.

Szereg parlamentów/izb przekazało różne sugestie dotyczące sposobów zwiększenia widoczności debat w sprawach UE dla obywateli, w tym transmisje debat na żywo oraz dystrybucję informacji za pośrednictwem innych mediów.

ROZDZIAŁ 3: JEDNOLITY RYNEK CYFROWY

W oparciu o dyskusje przeprowadzone podczas LIV konferencji COSAC, trzeci rozdział 28. raportu półrocznego Sekretariatu COSAC analizuje postępy w zakresie wdrożenia strategii jednolitego rynku cyfrowego zapoczątkowanej przez Komisję Europejską w 2015 r. i prezentuje cyfryzację procedur parlamentarnych. Dokonuje również oceny znaczenia strategii jednolitego rynku cyfrowego dla parlamentów/izb.

W przypadku blisko połowy respondentów, głosowanie podczas sesji plenarnych odbywało się drogą elektroniczną. Tylko w kilku przypadkach głosowanie odbywało się przez podniesienie ręki. Parlamenty/izby przekazały informacje o różnych metodach głosowania – zarówno drogą elektroniczną, jak i fizycznie, w zależności od okoliczności. Rozdział dokumentuje informacje na temat elektronicznych systemów głosowania przekazanych przez parlamenty. W przypadku zdecydowanej większości parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi, głosowanie podczas posiedzeń plenarnych było jawne. W większości przypadków głosowanie przeprowadzane podczas posiedzeń komisji odbywało się przez podniesienie ręki. W wielu przypadkach respondenci informowali o wykorzystywaniu różnych metod głosowania, w zależności od przypadku. Blisko dwie trzecie respondentów oświadczyło, że głosowania podczas posiedzeń komisji były jawne. Większość odniosła się do głosowań tajnych przeprowadzanych manualnie z wykorzystaniem kart do głosowania, a tylko kilkoro – do głosowania drogą elektroniczną lub możliwości zastosowania obydwu systemów.

Zdecydowana większość respondentów korzystała z systemu zarządzania dokumentami elektronicznymi. Niniejszy rozdział dokumentuje informacje na temat funkcjonowania oraz przeznaczenia takich systemów przekazane przez parlamenty.

Blisko połowa respondentów korzystała z systemu umożliwiającego sesje plenarne bez korzystania z

nośników papierowych. Połowa respondentów korzystała z systemu umożliwiającego posiedzenia komisji bez korzystania z nośników papierowych.

Ponad połowa parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi korzystała z platform cyfrowych do komunikowania się z innymi organami rządowymi. Niniejszy rozdział prezentuje przekazane informacje dotyczące tych sposobów komunikacji.

Większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi nie posiadała odrębnej komisji do spraw związanych z cyfryzacją. W parlamentach/izbach, w których nie funkcjonowały osobne komisje do spraw związanych z cyfryzacją, za kwestie te odpowiadały inne komisje lub też żadnym komisjom nie powierzono tej odpowiedzialności.

Dla większości respondentów cyfryzacja sektora publicznego stanowiła bardzo istotną kwestię. Ponad połowa respondentów uznała zagadnienia związane z ochroną danych za główne wyzwanie utrudniające dalszy rozwój i wdrożenie cyfryzacji. Braki zasobów i tradycji były postrzegane jako wyzwania przez blisko jedną trzecią respondentów. Zdecydowanie mniejsza liczba parlamentów/izb a wyzwania uznała brak zaufania do rozwiązań cyfrowych i woli politycznej.

Większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi przeprowadziła debaty w sprawie strategii jednolitego rynku cyfrowego w komisjach ds. UE lub w innych komisjach branżowych. Tworzenie odpowiednich warunków dla sieci i usług cyfrowych było tematem najczęściej omawianym przez parlamenty. Poprawienie dostępu konsumentów i przedsiębiorstw do dóbr internetowych oraz maksymalizacja potencjału wzrostu europejskiej gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego było poddawane debacie nieomal w takim samym stopniu.

Jeśli chodzi o najważniejsze wyzwania dla dalszego rozwoju inicjatyw cyfrowych w państwach członkowskich, większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi zgodziła się, że koszty oraz infrastruktura stanowiły główne przeszkody stojące na drodze dalszego rozwoju. Zapewnienie wartości i praw obywatelskich/społecznych stanowiło istotne wyzwanie. Mniejsza liczba parlamentów/izb uznała utratę/przesunięcia miejsc pracy za największą przeszkodę dla dalszego rozwoju inicjatyw cyfrowych.

ROZDZIAŁ 1: PRZYSZŁOŚĆ UNII EUROPEJSKIEJ

W oparciu o 23. raport półroczny Sekretariatu COSAC oraz aby wzmocnić tę debatę, Rozdział 1 ma na celu zidentyfikowanie stanowisk i poglądów parlamentów, w kontekście kontroli parlamentarnej przy rozpatrywaniu dokumentów w sprawie polityki UE dotyczących przyszłości unii.

Część A ma na celu podsumowanie poglądów parlamentów/izb na temat Białej księgi w sprawie przyszłości Europy oraz innych dokumentów otwierających debatę opublikowanych przez Komisję Europejską. Dąży również do zgłębienia ich punktów widzenia na temat pięciu scenariuszy przedstawionych przez Komisję Europejską.

Część B skupia się na debacie w parlamentach narodowych w związku z dokumentami otwierającymi debatę Komisji oraz sprawozdaniami Parlamentu Europejskiego w sprawie przyszłości UE. W części tej zostało również postawione pytanie, czy parlamenty UE chcą ponownie rozważyć rozwiązania instytucjonalne na szczeblu UE oraz czy udzielą wsparcia możliwym zmianom w traktatach UE.

Część A: Stanowisko parlamentów/izb w sprawie dokumentów dotyczących przyszłości UE

i. Dokumenty Komisji Europejskiej w sprawie przyszłości Europy

Większość parlamentów/izb przeprowadziła debaty na temat deklaracji rzymskiej oraz białej księgi w sprawie przyszłości Europy (COM(2017)2025) przynajmniej na poziomie komisji ds. UE. Znikoma liczba nie planowała przeprowadzania jakichkolwiek debat na temat tych dokumentów.

Piętnaścioro respondentów zadeklarowało, że przeprowadziło debatę w sprawie dokumentu Komisji otwierającego debatę dotyczącego społecznego wymiaru Europy (COM(2017)206) na poziomie komisji ds. UE. Kolejnych 14 poinformowało, że przewidywana jest debata w tej sprawie.

Jeśli chodzi o dokumenty Komisji otwierające debatę – w sprawie wykorzystania możliwości płynących z globalizacji (COM(2017) 240), w sprawie pogłębienia unii gospodarczej i walutowej (COM(2017) 291), na temat przyszłości europejskiej obronności (COM(2017) 315) oraz na temat przyszłości finansów UE (COM(2017) 358), większość parlamentów/izb zapowiedziała, że debaty nad tymi zagadnieniami są planowane w bliskiej przyszłości.

Kilka parlamentów/izb przekazało dodatkowe informacje na temat form kontroli parlamentarnej. Niemiecki *Bundesrat* dodał, że zarówno deklaracja rzymska, jak i biała księga w sprawie przyszłości Europy były tematami dyskusji podczas konferencji członków komisji ds. EU, a portugalska *Assembleia da República* oraz szwedzki *Riksdag* wskazały, że debaty na te tematy odbyły się pomiędzy komisjami ds. UE oraz ich rządami. Analogicznie, estoński *Riigikogu* zadeklarował, że dokumenty otwierające debatę nie były przedmiotem osobnej dyskusji, ale przeprowadzono debatę na ich temat podczas spotkania komisji ds. UE z ministrami przed posiedzeniami Rady Europejskiej. Podobnie, węgierskie *Országgyűlés* odpowiedziało, że dokumenty dotyczące przyszłości UE były regularnie poddawane dyskusji podczas posiedzeń Rady Konsultacyjnej ds. UE odbywających się za zamkniętymi drzwiami, które były organizowane przed posiedzeniami Rady Europejskiej.

W przypadku niderlandzkiej *Eerste Kamer* w dniu 25 września 2017 r. przeprowadzono debaty w sprawie przyszłości Europy z instytucjami unijnymi. Ponadto tematy dorocznej debaty plenarnej z rządem w sprawie polityki europejskiej planowanej na listopad miały się koncentrować wokół kwestii przyszłości Europy. Podobnie austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* na 7 listopada zaplanowały przeprowadzenie postępowania parlamentarnego w sprawie przyszłości Europy. Słoweński *Državni zbor*, wraz z innymi podmiotami społecznymi, zorganizował publiczną prezentację na temat białej księgi w sprawie przyszłości Europy.

W przypadku irlandzkich *Houses of the Oireachtas*, Wspólna Komisja do Spraw Unii Europejskiej (JCEUA) zorganizowała konsultacje społeczne w sprawie przyszłości Europy. O ile było to wynikiem procesu zainicjowanego przez białą księgę oraz orędzia o stanie Unii ogłoszonego przez przewodniczącego JUNCKERA, komisja poprosiła obywateli o przekazanie pomysłów i sugestii i przesłała dokumenty otwierające debatę stosowanym komisjom branżowym, w celu uzyskania dodatkowych komentarzy i opinii. Komisja uznała również, że korzystne będzie przeprowadzenie debat na ten temat w ramach specjalnie zorganizowanego wydarzenia, takiego jak międzyparlamentarne posiedzenie komisji (ICM) lub w ramach konferencji COSAC.

Belgijski *Sénat* poinformował, że oprócz przeprowadzenia dyskusji w sprawie większości dokumentów otwierających debatę, dodatkowo dyskutowano na temat unii energetycznej oraz polityki UE w dziedzinie zdrowia publicznego i bezpieczeństwa żywności.

Brytyjski *House of Lords* zaznaczył, że *House of Lords* skupiał się na wyjściu Wielkiej Brytanii z UE. Nie debatowano więc, ani nie przyjęto stanowiska w związku z propozycjami dotyczącymi przyszłego rozwoju UE, ponieważ nie byłoby to wskazane – tematami tymi powinny się zajmować pozostałe państwa UE oraz instytucje UE.

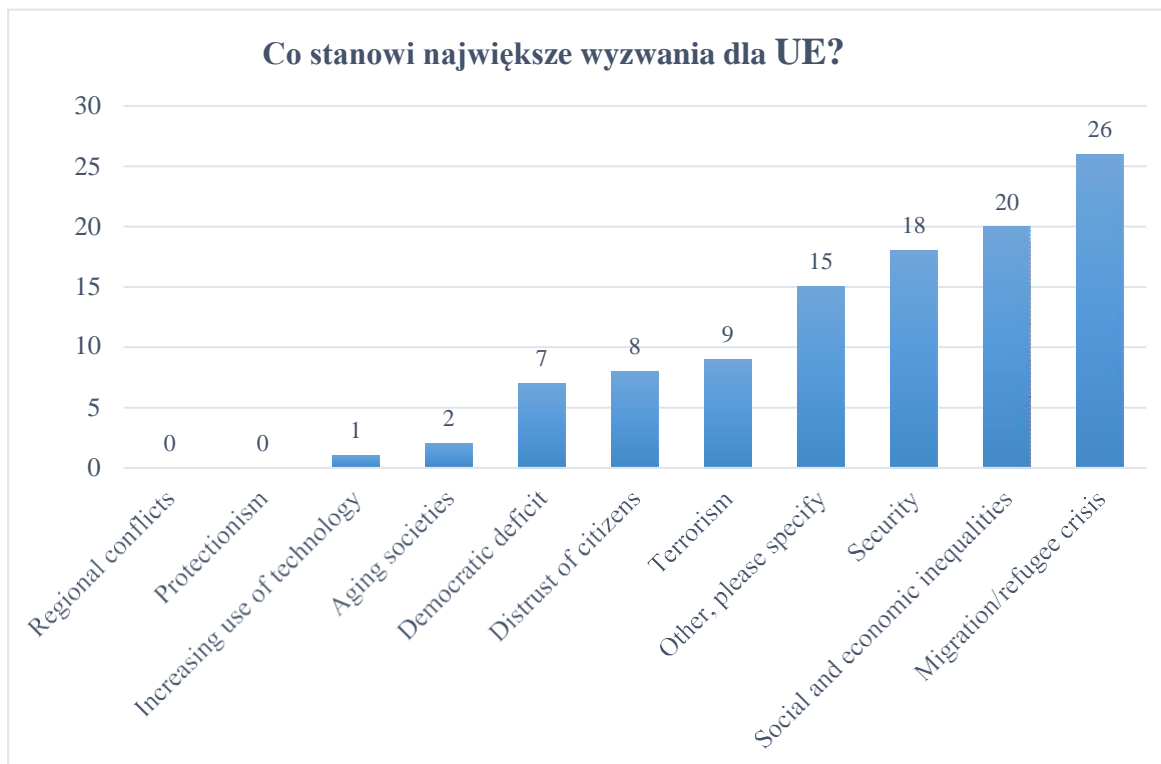
Parlament Europejski odbył debaty na temat wszystkich rozpatrywanych dokumentów podczas posiedzeń plenarnych. Dodatkowo, dyskusja na temat białej księgi w sprawie przyszłości Europy odbyła się podczas posiedzenia Komisji Budżetowej (BUDG) oraz Komisji Spraw Konstytucyjnych (AFCO). Pierwsza z komisji przeprowadziła ogólną dyskusję na temat potencjalnego wpływu poszczególnych scenariuszy na budżet UE. Druga komisja planuje przeprowadzenie szeregu debat na temat białej księgi i dokumentów otwierających debatę tej jesieni. Dodatkowo, 11 października 2017 r. komisja zorganizuje ICM w sprawie przyszłości Europy. Komisja Handlu Międzynarodowego sporządzi sprawozdanie z własnej inicjatywy zatytułowane: „Wykorzystanie możliwości płynących z globalizacji: aspekty handlowe”.

W odpowiedzi na pytanie o przyjęcie przez parlamenty/izby stanowisk, opinii lub uchwał w sprawie deklaracji rzymskiej, 21 z 39 respondentów odpowiedziało, że nie przyjęte zostały żadne formalne stanowiska, opinie ani uchwały, ale odbyły się dyskusje lub wysłuchania. Trzydziestu respondentów poinformowało, że nie przyjęto żadnych stanowisk, a żadne wysłuchania nie są planowane.

Zarówno francuskie *Assemblée nationale*, jak i włoski *Senato della Repubblica*, respondenci, którzy podali szczegóły dotyczące przyjętych stanowisk lub opinii, wskazali na potrzebę większej integracji UE oraz skuteczniejszej funkcjonującej polityki migracyjnej zgodnej z podstawową zasadą swobodnego przepływu osób. Fińska *Eduskunta* i irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, wskazały na kwestię jedności i spójności, a łotewska *Saeima* podkreśliła znaczenie bezpieczeństwa i dobrobytu. Francuski *Sénat* zaznaczył, że w związku z wyjściem Wielkiej Brytanii z UE, konieczne było podjęcie prac nad odnowieniem projektu europejskiego.

ii. Opinia parlamentów/izb w sprawie największych wyzwań dla Unii Europejskiej

W odpowiedzi na pytanie o największych wyzwaniach dla UE, zdecydowana większość parlamentów/izb (26 z 36) wskazała na kryzys migracyjny. Następnym w kolejności wyborem był problem nierówności społecznych i ekonomicznych. Osiemnaścioro respondentów zwróciło również uwagę na bezpieczeństwo.

[Konflikty regionalne, protekcjonizm, zwiększone wykorzystywanie technologii, starzenie się społeczeństw, deficyt demokratyczny, brak zaufania obywateli, terroryzm, inne - prosimy o wskazanie, bezpieczeństwo, nierówności społeczne i ekonomiczne, migracja/kryzys uchodźczy]

Kilka parlamentów przedstawiło dodatkowe informacje. Fińska *Eduskunta* przyjęła nieco szersze podejście sugerując, że jednym z kluczowych wyzwań dla przyszłości UE jest znalezienie sposobów na jednoczesne wzmocnienie spójności i skuteczności UE. Komisja zauważyła, że nastawienie do UE i jej podstaw ideologicznych uległo polaryzacji i stało się przyczyną podziałów w wielu państwach członkowskich oraz że brak zgody w sprawie kluczowych kwestii stanowił test skuteczności unii.

Pośród kwestii, które wzbudzały najwięcej obaw znalazły się: wyjście Wielkiej Brytanii z UE (irlandzkie *Houses of the Oireachtas*), zapewnienie zrównoważonej polityki gospodarczej i społecznej (litewski *Seimas*), przyszłość strefy euro (rumuński *Senat*), bezrobocie, zdolność obsługi zadłużenia i zapewnienie zrównoważenia inwestycji (Komisja Gospodarcza i Monetarna Parlamentu Europejskiego) oraz umacnianie się populistycznych antyeuropejskich partii w połączeniu z wrogimi działaniami krajów pozaeuropejskich (rumuńska *Camera Deputaților*).

O ile w przypadku cypryjskiego *Vouli ton Antiprosopon* większość członków komisji uznała, że migracja, terroryzm oraz nierówności społeczno-ekonomiczne stanowią największe wyzwania dla UE, to Ruch na rzecz Socjaldemokracji (EDEK) stał na stanowisku, że oprócz dwóch pierwszych kwestii, na liście powinno znaleźć się również zagadnienie deficytu demokratycznego. W opinii Narodowego Frontu Ludowego (ELAM) największymi wyzwaniami były migracja/kryzys uchodźczy, terroryzm oraz problem cypryjski.

W austriackich *Nationalrat* i *Bundesrat*, dwie partie polityczne miały rozbieżne opinie. Partia NEOS uznała, że migracja, rozwój nieliberalnych systemów demokratycznych oraz brak stabilności w europejskim sąsiedztwie stanowiły główne wyzwania. Z kolei Partia Zielonych wskazała na migrację, brak zaufania obywateli, nierówności społeczno-ekonomiczne oraz zmianę klimatu jako na główne wyzwania dla UE.

iii. Biała księga w sprawie przyszłości Europy i jej pięć scenariuszy

W odpowiedzi na pytanie o przyjęcie przez parlamenty/izby stanowisk, opinii lub uchwał w sprawie Białej księgi w sprawie przyszłości Europy, 18 z 39 respondentów odpowiedziało, że nie przyjęto żadnych formalnych stanowisk, opinii ani uchwał, ale odbyły się dyskusje lub wysłuchania.

Ośmioro respondentów zadeklarowało, że przyjęło oficjalne stanowisko, a kolejnych ośmioro – że zamierza to uczynić. Pozostałych pięcioro respondentów nie planowało przeprowadzania dyskusji ani przyjmowania stanowiska.

Wiele parlamentów/izb przedstawiło dodatkowe informacje, w tym odniesienia do stosowanych uchwał lub opinii, które ukazały różnorodność stanowisk. Wymieniono m.in. następujące wnioski: potrzebę zbliżenia Europy do jej obywateli poprzez podjęcie bardziej czytelnych działań z poszanowaniem zasady pomocniczości (francuski *Sénat* i chorwacki *Sabor*), wsparcie dla szerszego zasięgu i zastrzeżeń dotyczących zróżnicowanej prędkości (rumuńska *Camera Deputaţilor*, chorwacki *Sabor* i czeski *Senát*), wezwanie do poszerzenia współpracy w obszarze zmiany klimatu, a także wzrostu, migracji i terroryzmu (szwedzki *Riksdag*), oraz znaczenie wspólnych wartości i celów (rumuński *Senat*).

Spośród 39 respondentów, 23 przeprowadziło dyskusję i analizę pięciu scenariuszy przedstawionych w białej księdze Komisji Europejskiej, 10 zadeklarowało, że zamierzało to uczynić, a sześć nie miało takich planów.

Spośród respondentów, którzy przedstawili dodatkowe informacje, niemiecki *Bundesrat* stwierdził, że hybrydowe wdrożenie poszczególnych scenariuszy byłoby możliwe i konieczne. Pożądane byłoby połączenie scenariuszy 1, 3, oraz 5. Luksemburska *Chambre des Députés* oraz rumuńska *Camera Deputaţilor* wspierały scenariusz 3. Ta pierwsza zastrzegła jednak, że „należy zapewnić udział pozostałych.”

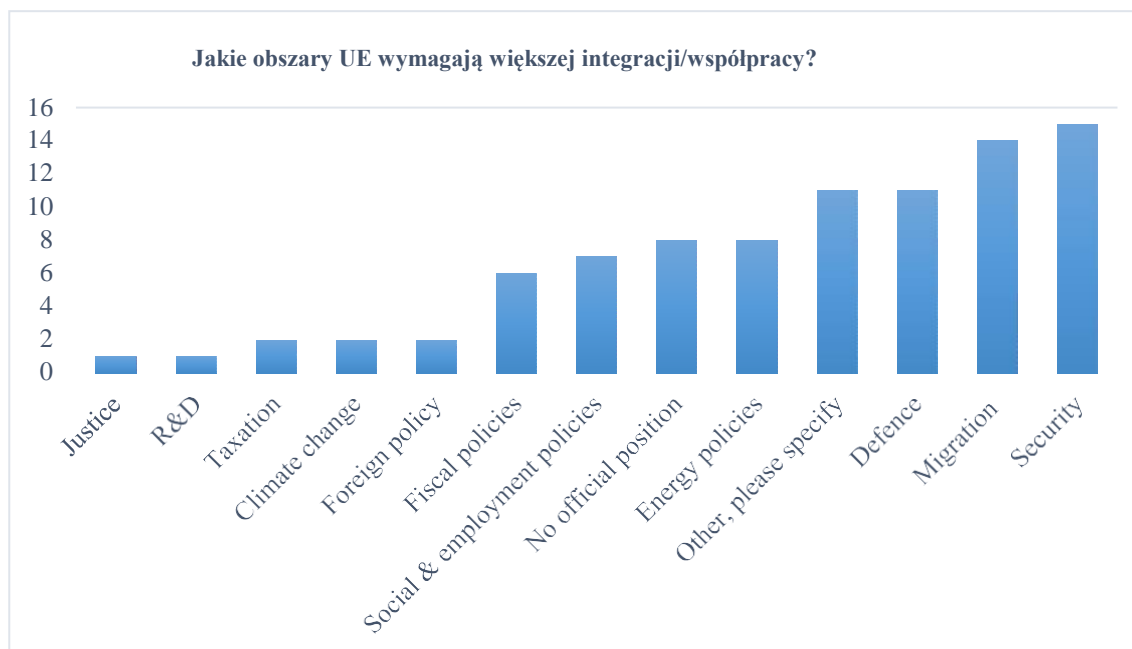
Szereg parlamentów/izb przeprowadziło dyskusje w tym zakresie, ale nie podjęło oficjalnej decyzji, co do preferowanego scenariusza. Panowało ogólne przekonanie, że połączenie proponowanych scenariuszy stanowiłoby najlepsze rozwiązanie (estoński *Riigikogu*, chorwacki *Sabor*, łotewska *Saeima*). Wprawdzie czeski *Senát* również nie przyjął oficjalnego stanowiska, ale zasugerował, że skłania się ku połączonym scenariuszom 3 i 4.

Litewski *Seimas* poinformował, że Komisja ds. Europejskich potwierdziła stanowisko rządu, wspierając bardziej skuteczne funkcjonowanie w ramach traktatów UE. W związku z koniecznością zachowania jedności, priorytetowo należy potraktować zaangażowanie wszystkich państw członkowskich UE w możliwe przyszłe procesy integracyjne.

W wyniku debaty grecki *Vouli ton Ellinon* opowiedział się za scenariuszem 5, w szczególności w związku ze wzmocnieniem społecznego wymiaru UE przy jednoczesnej demokratyzacji jej zarządzania gospodarczego.

iv. Jakie obszary UE wymagają większej integracji/współpracy?

Odpowiadając na pytanie dotyczące obszarów UE wymagających większej integracji/współpracy, większość parlamentów/izb wskazała na kwestie bezpieczeństwa (15 z 37 respondentów) i migracji (14 z 37 respondentów).

[Wymiar sprawiedliwości, badania i rozwój, podatki, zmiana klimatu, polityka zagraniczna, polityka fiskalna, polityka społeczna i zatrudnienia, brak oficjalnego stanowiska, polityka energetyczna, inne - prosimy o wskazanie, obronność, migracja, bezpieczeństwo]

Spośród respondentów, którzy przekazali dodatkowe informacje, bułgarskie *Narodno sabranie* uznało konkurencyjność, spójność i rozszerzenie za główne obszary wymagające integracji/współpracy. Parlament Europejski zidentyfikował następujące obszary polityki w swoich dwóch rezolucjach¹, w ramach których wymagana jest większa współpraca UE: poszerzenie i pogłębienie unii gospodarczej i walutowej (UGW), działania zewnętrzne, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne, zarządzanie gospodarcze, kwestie energetyczne, polityka zagraniczna, prawa podstawowe oraz utworzenie Europejskiej Unii Obrony.

W cypryjskim *Vouli ton Antiprosopon* oraz austriackich *Nationalrat* i *Bundesrat*, partie polityczne wyraziły rozbieżne opinie. W przypadku pierwszej z izb, klub parlamentarny AKEL – Lewica – Nowe Siły zgłosił zastrzeżenia, co do dalszej integracji w sferze bezpieczeństwa. Uznał, że dalsza integracja/współpraca powinna następować w obszarach migracji, polityki społecznej i zatrudnienia oraz zmiany klimatu. W dwóch pozostałych izbach, Partia Zielonych i NEOS zajęły stanowiska odmienne od oficjalnego stanowiska Austrii. Partia Zielonych uznała, że migracja, polityka społeczna i zatrudnienia oraz zmiana klimatu są obszarami, w związku z którymi współpraca w UE wymaga wzmocnienia. Z kolei partia NEOS stała na stanowisku, że silniejszej współpracy wymagają obszary obrony, bezpieczeństwa i polityki zagranicznej.

Część B: Stanowisko parlamentów/izb w sprawie przyszłości UE w bardziej szczegółowych kwestiach

i. Stanowiska, opinie lub uchwały parlamentów/izb w sprawie określonych dokumentów otwierających debatę wydanych przez Komisję Europejską

¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie poprawy funkcjonowania UE na podstawie pełnego wykorzystania wszystkich postanowień Traktatu z Lizbony (2014/2249 (INI)) (na podstawie sprawozdania przygotowanego przez Mercedes BRESSO i Elmara BROKA) oraz Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie ewentualnych zmian i dostosowań w obecnej strukturze instytucjonalnej Unii Europejskiej (2014/2248(INI)) (P8_TA(2017)0049, przyjęta na podstawie sprawozdania przygotowanego przez Guya VERHOFSTADTA).

Pięć parlamentów/izb przyjęło oficjalne stanowisko, opinię lub uchwałę w sprawie Dokumentu otwierającego debatę dotyczącego społecznego wymiaru Europy (COM(2017) 206) Komisji Europejskiej. Połowa respondentów (20 z 39) nie przeprowadziła żadnych dyskusji na ten temat, ale 11 z nich wyraziło zamiar ich przeprowadzenia w późniejszym okresie, w tym Komisja EMPL Parlamentu Europejskiego. Wysłuchania w tej materii przeprowadzone zostały w 14 parlamentach/izbach, ale nie wiązało się to z przyjęciem formalnego stanowiska.

Spośród respondentów, którzy przyjęli formalne stanowiska, luksemburska *Chambre des Députés* oraz rumuńska *Camera Deputaților* zaznaczyły, że przyszłość UE jest nierozłącznie związana z dobrostanem jej obywateli, a odpowiednia równowaga pomiędzy politykami gospodarczymi i społecznymi powinna być określona na poziomie UE. Z kolei czeski *Senát* uznał, że omawiany dokument otwierający debatę nie zawierał wystarczającej ilości szczegółów i podkreślił, że negatywne skutki społeczne przepisów dotyczących rynku wewnętrznego związanych z nierównościami gospodarczymi istniejącymi pomiędzy państwami członkowskimi powinny być rozwiązane poprzez zapewnienie większego wsparcia dla ich konwergencji ekonomicznej. Rumuński *Senat* również wyraził swoje rozczarowanie rozwiązaniami zawartymi w Europejskim Filarze Praw Socjalnych i zaproponował kontynuowanie wsparcia finansowego UE w latach 2014-2020.

Czeska *Poslanecká sněmovna* była jedyną spośród parlamentów/izb, która przyjęła formalną opinię na temat Dokumentu otwierającego debatę w sprawie wykorzystania możliwości płynących z globalizacji (COM (2017) 240), w której z zadowoleniem przyjęła wysiłki Komisji mające na celu modernizację gospodarki UE, a jednocześnie wyraziła swoje przekonanie, że wdrożenie polityk społecznych powinno pozostawać w kompetencji państw członkowskich. Większość respondentów (30 z 38) nie przeprowadziło żadnych dyskusji na ten temat, ale 13 z nich, w tym Komisja INTA z Parlamentu Europejskiego, wyraziło zamiar ich przeprowadzenia. Siedem parlamentów/izb przeprowadziło dyskusje, ale nie przyjęło formalnego stanowiska w tej sprawie.

Jeśli chodzi o Dokument otwierający debatę w sprawie pogłębienia unii gospodarczej i walutowej (COM (2017) 291), większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi (25 z 38) nie przyjęło żadnych uchwał w tej sprawie, ale 15 z nich wyraziło zamiar ich przeprowadzenia w późniejszym okresie. Dyskusje w tej materii przeprowadzono w 11 parlamentach/izbach, lecz bez formalnych rezultatów, natomiast dwa parlamenty/izby przyjęły formalne stanowiska. Luksemburska *Chambre des Députés* stwierdziła, że o ile zasadnym było rozważenie pełnego wykorzystania potencjału Traktatu z Lizbony, to dalsze skupianie uwagi na instytucjonalnych aspektach UE nie przyniesie większych korzyści, zatem należy bardziej skoncentrować się na kwestiach politycznych. Z kolei Komisja Gospodarki Narodowej, Rolnictwa i Transportu czeskiego *Senát* wyraziła ogólne poparcie dla inicjatyw zaprezentowanych w dokumencie zaznaczając, że wymagane jest przeprowadzenie dodatkowej analizy poszczególnych propozycji². Komisja Gospodarcza i Monetarna (ECON) Parlamentu Europejskiego zwróciła uwagę, że sprawozdanie z własnej inicjatywy zostało przyjęte przed wydaniem dokumentu otwierającego debatę przez Komisję Europejską.

Szwedzki *Riksdag* zaznaczył, że w 2015 r. jego Komisja ds. Finansów dokonała przeglądu sprawozdania przewodniczących pięciu komisji w sprawie tworzenia unii gospodarczej i walutowej (UGW) w postaci oświadczenia, które stało się podstawą prac Komisji w tym obszarze. Ponadto w opinii przekazanej Komisji Spraw Zagranicznych dotyczącej programu prac Komisji na rok 2017, odnosząc się do UGW Komisja ds. Finansów utrzymywała, że jasna odpowiedzialność narodowa względem prowadzonej polityki w ramach UE stanowiła nieodzowny warunek dla silnej podstawy demokratycznej, ponieważ decyzje dotyczące polityki gospodarczej powinny być podejmowane i realizowane przy skutecznym udziale parlamentarnym i realnej rozliczalności.

Trzy parlamenty/izby przyjęły stanowiska w sprawie Dokumentu otwierającego debatę na temat

---

² Jej przyjęcie podczas posiedzenia plenarnego było zaplanowane na październik 2017 r.

przyszłości europejskiej obronności Komisji Europejskiej (COM (2017) 315). Większość respondentów (28 z 39) nie przyjęła formalnych opinii w tej kwestii, ale 15 z nich planowało to uczynić, w tym Podkomisja SEDE Parlamentu Europejskiego. W ośmiu parlamentach/izbach przeprowadzono wysłuchania, ale żadne formalne uchwały nie zostały przyjęte w ich wyniku.

Francuski *Sénat*, będący jednym z ośmiu parlamentów/izb, które przyjęły formalne stanowisko, wezwał do większego budżetowego zaangażowania UE w obronność i kwestię bezpieczeństwa, a Komisja ds. UE czeskiego *Senátu* podkreśliła znaczenie skutecznej współpracy pomiędzy UE a NATO wskazując, że w ramach problemów związanych z bezpieczeństwem, kwestie cywilne powinny być rozważane wraz z wojskowymi³.

Na koniec, 11 z 39 parlamentów/izb poddało dyskusji Dokument otwierający debatę na temat przyszłości finansów UE (COM (2017) 358). Większość respondentów (28) wskazała, że nie przyjęła formalnego stanowiska w sprawie tego dokumentu, ale 16 z nich wyraziło zamiar przyjęcia takiego stanowiska. Parlament Europejski wspomniał o swoich planach dotyczących przyjęcia rezolucji w tej sprawie podczas posiedzenia plenarnego w październiku.

ii. Stanowiska, opinie lub uchwały parlamentów/izb w sprawie określonych rezolucji wydanych przez Parlament Europejski

Zdecydowana większość parlamentów/izb wskazała, że nie planuje przeprowadzenia dyskusji na temat sprawozdań w sprawie przyszłości UE przedstawionych przez Parlament Europejski⁴ i żaden z parlamentów/izb nie przeprowadził debaty plenarnej nad tymi sprawozdaniami. Jednakże część respondentów zaznaczyła, że treść sprawozdań stanowiła element trwających szerszych dyskusji na temat przyszłości Europy (austriacki *Nationalrat*, czeski *Senát*, niemiecki *Bundestag*, niemiecki *Bundesrat*, grecki *Vouli ton Ellinon* oraz niderlandzka *Eerste Kamer*), a inni odnieśli się do udziału ich członków w międzyparlamentarnych posiedzeniach komisji (ICM) podczas których sprawozdania te były redagowane i poddawane dyskusji (węgierskie *Országgyűlés* oraz brytyjski *House of Lords*). Niektóre parlamenty/izby wspomniały, że sprawozdania były zazwyczaj wykorzystywane przez ich komisje ds. UE podczas przygotowywania opinii (rumuńska *Camera Deputaților*) lub podczas przeprowadzania dyskusji na temat kwestii unijnych z deputowanymi do Parlamentu Europejskiego (portugalska *Assembleia da República*), a także podczas przygotowań do debat w Radzie Europejskiej i posiedzeń Rady Unii Europejskiej (niderlandzka *Tweede Kamer*).

Spośród parlamentów/izb, które przeprowadziły debatę na temat sprawozdań Parlamentu Europejskiego w swoich komisjach ds. UE lub w komisjach branżowych, część zwróciła uwagę, że przejście z głosowania na zasadzie jednomyślności w procesie podejmowania decyzji w Radzie na głosowanie większością kwalifikowaną stanowi istotne zagadnienie (niemiecki *Bundesrat*, rumuńska *Camera Deputaților*), natomiast włoski *Senato della Repubblica* skupił się na odzyskaniu zaangażowania obywateli w projekt integracji politycznej UE. Luksemburska *Chambre des Députés* wyraziła swoje poparcie dla dalszego badania potencjału Traktatu z Lizbony, a francuski *Sénat* podkreślił potrzebę przeglądu struktury instytucjonalnej UE polegającym na zmniejszeniu liczby komisarzy i deputowanych do Parlamentu Europejskiego oraz większym zaangażowaniu parlamentów narodowych.

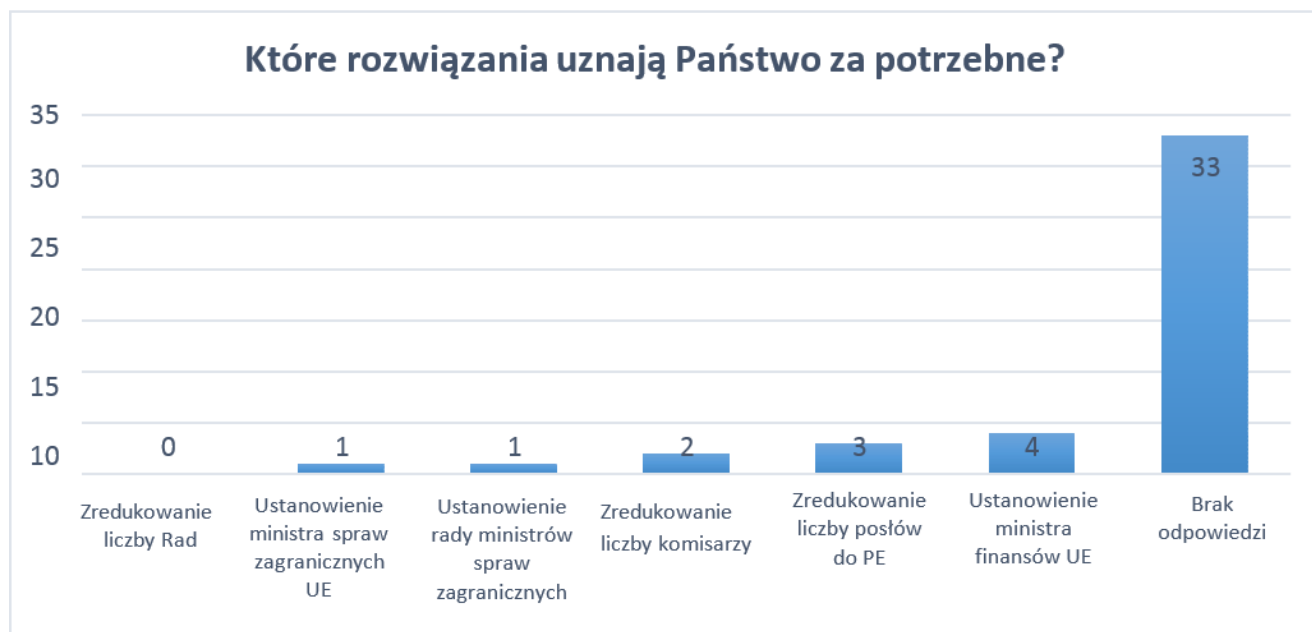
---

³ Jej przyjęcie podczas posiedzenia plenarnego było zaplanowane na październik 2017 r.

⁴ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie poprawy funkcjonowania Unii Europejskiej dzięki wykorzystaniu potencjału Traktatu z Lizbony (P8_TA(2017)0049) przyjęta na podstawie sprawozdania przygotowanego przez Mercedes BRESSO i Elmara BROKA; Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie ewentualnych zmian i dostosowań w obecnej strukturze instytucjonalnej Unii Europejskiej (P8_TA(2017)0048) przyjęta na podstawie sprawozdania przygotowanego przez Guya VERHOFSTADTA; Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie mechanizmu zdolności fiskalnej dla strefy euro (P8_TA(2017)0050) przyjęta na podstawie sprawozdania Reimera BÖGEGO i Pervenche BERÈS.

W związku z faktem, że wszystkie trzy sprawozdania proponowały określone rozwiązania instytucjonalne na poziomie unijnym, zapytano parlamenty/izby o to, które z tych rozwiązań uznają za konieczne. Zdecydowana większość respondentów nie udzieliła odpowiedzi (33 z 38); ale cztery z pięciu parlamentów/izb, które przekazały odpowiedź, wyraziło wsparcie dla idei powołania ministra finansów UE⁵.

Kilka parlamentów/izb podało dodatkowe informacje na temat wizji przyszłości UE:

- Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* wyraziły przekonanie, że w pierwszej kolejności warto byłoby zredukować liczbę komisarzy; jednakże Partia Zielonych wyraziła odmienną opinię, sugerując wzmocniony status Parlamentu Europejskiego, który miałby prawo do inicjowania aktów ustawodawczych i wybierania Komisji jako pełnoprawnego rządu.
- Portugalska *Assembleia da República* wykluczyła możliwość zredukowania liczby posłów Parlamentu Europejskiego oraz możliwość wprowadzenia zmian w Traktatach.
- Włoski *Senato della Repubblica* wyraził swoje poparcie dla ujednoczenia stanowisk przewodniczącego Rady Europejskiej oraz przewodniczącego Komisji Europejskiej.
- Czeski *Senát* uznał, że utworzenie nowych instytucji lub wdrożenie którejkolwiek z wymienionych możliwych zmian nie spowoduje poprawy funkcjonowania UE i zasugerował, że kontrola demokratyczna procesów legislacyjnych i kształtowania polityki UE powinna zostać wzmocniona na poziomie krajowym.
- Grecki *Vouli ton Ellinon* zaproponował wzmocnienie kontroli demokratycznej Eurogrupy.
- Niderlandzka *Tweede Kamer* zaznaczyła, że izba przyjęła uchwałę zwracającą się do rządu niderlandzkiego o wyrażenie sprzeciwu wobec utworzenia stanowiska ministra finansów UE.
- Szwedzki *Riksdag* zwrócił uwagę, że pomocniczość, europejska wartość dodana, proporcjonalność, racjonalne zarządzanie gospodarcze oraz restrykcyjność powinny stanowić wskazówkę dla budżetu oraz działań mających na celu stworzenie skutecznej i powściągliwej polityki budżetowej UE, obejmującej optymalne pod względem kosztów wykorzystywanie

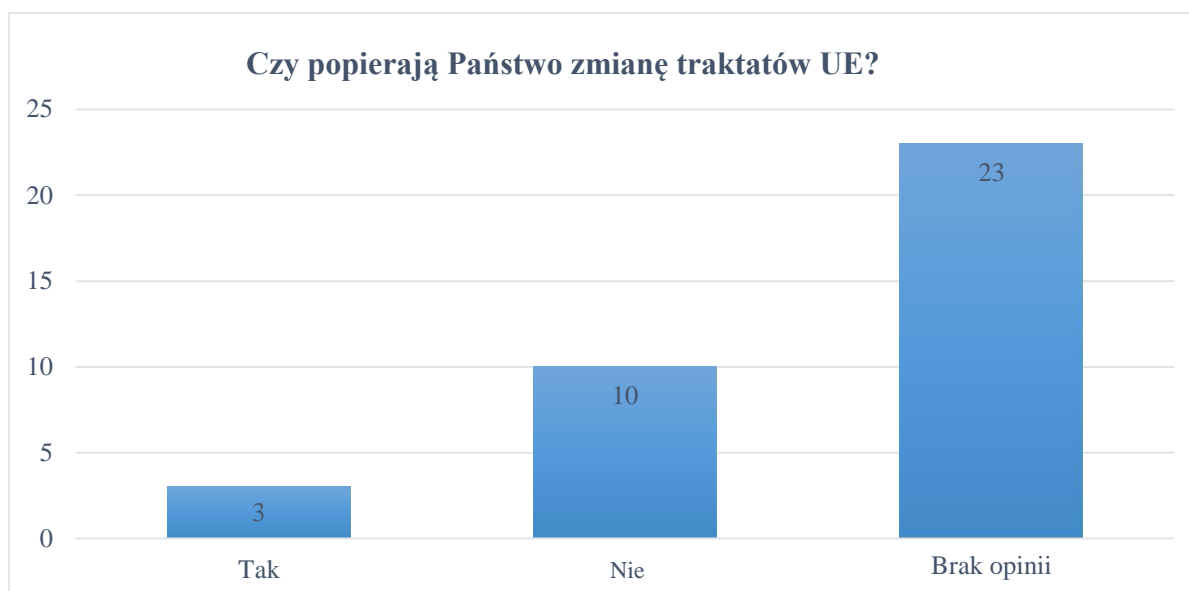
⁵ W poniższej tabeli nie ujęto odpowiedzi udzielonych przez partię NEOS z austriackiego *Nationalrat*, która wyraziła swoje wsparcie dla ustanowienia ministra spraw zagranicznych UE oraz Rady Ministrów Obrony, a także dla zmniejszenia liczby komisarzy.

Liczba otrzymanych odpowiedzi przewyższa liczbę respondentów, ponieważ część z nich wskazała więcej niż jedną odpowiedź.

funduszy UE oraz ścisłą dyscyplinę budżetową. Komisja ds. Finansów tej izby zwróciła również uwagę na szansę dalszej modernizacji budżetu UE oraz ponownego określenia priorytetów na rzecz rozwiązań tworzących rzeczywistą europejską wartość dodaną, a promocja innowacji gospodarczych powinna przewodzić tym wysiłkom. Komisja wyraziła również swoje obawy związane z konsekwencjami wyjścia Wielkiej Brytanii z UE, które mogą stanowić główny element negocjacji i zaznaczyła, że zmniejszenie liczby państw członkowskich będzie również oznaczało zmniejszenie budżetu, a w przyszłości konieczne będzie wyrównanie różnic pomiędzy wkładem państw członkowskich do budżetu, aby uniknąć nieproporcjonalnie dużych wkładów netto.

iii. Poglądy parlamentów/izb w sprawie zmian traktatów UE

Parlamenty/izby zostały również zapytane, czy wsparłyby zmianę traktatów UE, aby na nowo ukształtować przyszłość UE. Zdecydowana większość (23 z 36) nie wyraziła żadnej opinii w tej sprawie, a 10 respondentów udzieliło negatywnej odpowiedzi. Trzy parlamenty/izby przychyliły się do tego pomysłu (belgijska *Chambre des représentants*, francuskie *Assemblée nationale* oraz rumuńska *Camera Deputaţilor*), wraz z Komisją AFCO Parlamentu Europejskiego⁶.

Dodatkowo partia NEOS, austriacki *Nationalrat*, Partia Zielonych, austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*, również wspierały możliwość zmian w Traktatach.

iv. Dyskusja w sprawie przyszłości UE w parlamentach narodowych

W odpowiedzi na prośbę o podanie przykładów sposobów przeprowadzania dyskusji na temat przyszłości UE, szereg parlamentów/izb wskazało, że zagadnienie to stanowiło element szerszych dyskusji (fińska *Eduskunta*, portugalska *Assembleia da República*, bułgarskie *Narodno sabranie*⁷, szwedzki *Riksdag*, czeska *Poslanecká sněmovna*), szczególnie w procesie kontroli parlamentarnej przed lub po posiedzeniach Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej (austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*, estoński *Riigikogu*, czeski *Senát* oraz hiszpańskie *Cortes Generales*).

⁶ Patrz rezolucja P8_TA(2017)0048

⁷ Bułgarskie *Narodno sabranie* wspomniało też o decyzji, zgodnie z którą minister spraw zagranicznych składałby parlamentaryzynom regularne sprawozdania z postępów w debacie na temat przyszłości UE na poziomie ogólnoeuropejskim, a w grudniu 2017 r. rząd miał pracować nad narodowym ramowym stanowiskiem względem Rady Europejskiej, które miało zostać zaprezentowane, poddane dyskusji i przyjęte przez parlament.

Część parlamentów/izb przeprowadziła analizę przyszłości UE w kontekście Brexitu (węgierskie *Országgyűlés*, brytyjski *House of Commons*, belgijska *Chambre des représentants*), inne skupiły się na przyszłości strefy euro oraz unii gospodarczej i walutowej (rumuński *Senat*, francuskie *Assemblée nationale*, francuski *Sénat*, luksemburska *Chambre des Députés*). Szereg parlamentów/izb dodatkowo zorganizowało specjalne konferencje poświęcone jednemu lub więcej aspektom tego zagadnienia (polski *Sejm*, duński *Folketing*, litewski *Seimas*, niderlandzka *Tweede Kamer*, niderlandzka *Eerste Kamer*, włoski *Senato della Repubblica*, łotewska *Saeima*, oraz irlandzkie *Houses of the Oireachtas*).

ROZDZIAŁ 2: ZBLIŻANIE UE DO OBYWATELI

Informowanie o kwestiach dotyczących UE jest złożoną kwestią, ale parlamenty narodowe, w związku ze swoimi bliskimi kontaktami z obywatelami, mają unikalną możliwość docierania do nich i podejmowania działań na rzecz zapewnienia większej przejrzystości i rozliczalności polityki UE. Celem niniejszego rozdziału jest rozważenie najlepszych praktyk angażowania społeczeństwa obywatelskiego i obywateli w debaty na temat spraw UE oraz ustalenie sposobów przekazywania społeczeństwu informacji na temat działań związanych ze sprawami UE przez parlamenty narodowe.

Część A poświęcona jest angażowaniu obywateli w dyskusje i podejmowanie decyzji w UE. Skupia się na planach działania mających na celu poprawę interakcji pomiędzy parlamentami/izbami a społeczeństwem, formatach współpracy pomiędzy tymi dwoma stronami oraz platformach cyfrowych umożliwiających obywatelom większe zaangażowanie w sprawy UE.

W Części B podjęto próbę oceny widoczności debat parlamentarnych na tematy dotyczące UE poprzez ustalenie ich częstotliwości oraz publicznego dostępu do tych debat.

Część A: Udział obywateli w dyskusjach i podejmowaniu decyzji w UE

i. Plany działań oraz zasady/ramy interakcji ze społeczeństwem i angażowania obywateli w parlamentach UE

Parlamenty/izby zapytano o to, czy miały konkretne plany działania dotyczące poprawy interakcji pomiędzy nimi a społeczeństwem oraz poproszono o podanie listy głównych założeń/celów, z których plany te wynikały. Ponad połowa (21) spośród 38 parlamentów/izb udzieliła odpowiedzi twierdzącej i podała informacje na temat szerokiego zakresu działań oraz narzędzi służących zapewnieniu widoczności prac parlamentarnych w celu umocnienia demokracji i parlamentarystki.

Estoński *Riigikogu* stwierdził, że społeczeństwo musi mieć dostęp do wszystkich informacji publicznych, które powinny być prawdziwe, aktualne, neutralne politycznie i łatwo dostępne za pośrednictwem strony internetowej. Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej Parlamentu Europejskiego wspierała media w zakresie informowania o działaniach parlamentu i stworzyła kampanię zachęcającą obywateli do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. O ile tylko szwedzki *Riksdag* wspominał o planie strategicznym (na lata 2015-2018), to pozostali respondenci wskazali na różnorodne inicjatywy podejmowane w celu: zapewnienia dostępu do informacji, zagwarantowania przejrzystości, promowania interakcji ze społeczeństwem, zwiększenia poziomu zrozumienia procedur parlamentarnych, weryfikacji treści edukacyjnych na temat parlamentów, budowania możliwości zaangażowania w sieci i mediach społecznościowych oraz wzmocnienia zaangażowania w działania parlamentów. Wskazane działania obejmowały:

- Internetowe strony parlamentarne, portale internetowe, bazy danych, w tym strony poświęcone sprawom europejskim zawierające treści edukacyjne na temat roli i pracy parlamentów (grecki *Vouli ton Ellinon*, maltańska *Kamra tad-Deputati*, duński *Folketing*,

węgierskie *Országgyűlés*, polski *Senat*, niderlandzka *Eerste Kamer*, szwedzki *Riksdag*, belgijski *Sénat*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, hiszpańskie *Cortes Generales*, estoński *Riigikogu*);

- media społecznościowe: Facebook, Flickr, Twitter, kanał YouTube (francuski *Sénat*, duński *Folketing*, polski *Senat*, belgijski *Sénat*, hiszpańskie *Cortes Generales*, Parlament Europejski);
- transmisje na żywo debat parlamentarnych i posiedzeń komisji (Parlament Europejski, maltańska *Kamra tad-Deputati*);
- Parlamentarne kanały telewizyjne (Parlament Europejski, maltańska *Kamra tad-Deputati*, grecki *Vouli ton Ellinon*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*);
- współpraca z mediami nadawczymi i prasą (briefingi prasowe przed posiedzeniami w przypadku polskiego *Senatu*, irlandzkich *Houses of the Oireachtas*; konferencje prasowe, komunikaty prasowe, seminaria, codzienne kontakty w przypadku Parlamentu Europejskiego);
- parlamentarne biura/centra informacyjne (duński *Folketing*, polski *Senat*; sieć biur informacyjnych Parlamentu Europejskiego w państwach członkowskich);
- publiczne wysłuchania parlamentarne (hiszpańskie *Cortes Generales*);
- warsztaty „Warsztat na temat demokracji” w austriackich *Nationalrat* i *Bundesrat*, „Poznaj parlament” i „Stanowienie prawa” w brytyjskim *House of Commons*;
- usługi informacyjne za pośrednictwem e-maila, gorącej linii telefonicznej, strony z odpowiedziami na najczęściej zadawane pytania (Parlament Europejski, duński *Folketing*, austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*, biura informacji obywatelskiej ustanowione w obydwu izbach hiszpańskich *Cortes Generales*);
- petycje i pisma (niderlandzka *Eerste Kamer*, portugalska *Assembleia da República*, Parlament Europejski);
- grupy robocze do spraw demokracji cyfrowej i udziału obywateli (francuskie *Assemblée nationale*, portugalska *Assembleia da República*);
- platformy internetowe poświęcone: konsultacjom społecznym - włoski *Senato della Repubblica* (na temat pakietu gospodarki o obiegu zamkniętym i marki „Włoska jakość”); internetowym inicjatywom obywatelskim (austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*), cypryjski *Vouli ton Antiprosopon* (przygotowywane projekty ustaw); inicjatywom obywatelskim w sprawie referendum (portugalska *Assembleia da República*);
- wizyty i wycieczki z przewodnikiem (polski *Senat*, brytyjski *House of Commons*, belgijski *Sénat*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, hiszpańskie *Cortes Generales*; centrum dla zwiedzających Parlamentu Europejskiego – budynek, Parlamentarium, Dom Historii Europejskiej, Stacja Europa);
- publikacje, materiały informacyjne (polski *Senat*, niderlandzka *Eerste Kamer*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, Parlament Europejski);
- wdrożenie wysokich standardów w zakresie przejrzystości i konsultacji społecznych przez włoski *Senato della Repubblica*; nowy kodeks postępowania przyjęty przez grecki *Vouli ton Ellinon*;
- inicjatywy skierowane do młodych ludzi: Parlament młodzieży (austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*, grecki *Vouli ton Ellinon*); centrum edukacyjne dla młodzieży i nauczycieli oraz program edukacyjny dla osób w wieku szkolnym (brytyjski *House of Commons*); szkolenia i turnieje dla szkół (polski *Senat*); doroczny, organizowany od 1994 roku, konkurs na napisanie eseju na temat „Węgry i Europa Środkowa w Unii Europejskiej, Unia Europejska w świecie” ogłaszany przez przewodniczącego węgierskich *Országgyűlés*;
- przykłady innych inicjatyw: „Projekt crowdsourcing” (austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*), „Dni otwarte” dla obywateli (niderlandzka *Eerste Kamer*).

Większość respondentów (25 z 39) wskazała, że nie zostały sformułowane konkretne zasady ani ramy zaangażowania obywateli w kwestie związane z EU.

Kilkoro respondentów odniosło się jednakże do istniejących rozwiązań/przepisów. Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* wspomniały o konkretnych przepisach znajdujących się w regulaminach obydwu izb oraz o ustawie o dostępności informacji na temat UE, a włoski *Senato della Repubblica* wskazał na proces konsultacji społecznych angażujący obywateli. Szwedzki *Riksdag* podał szczegóły swojej strategii komunikacyjnej adresowanej do szerokiej grupy interesariuszy. Według przekazanych informacji, komunikaty na temat decyzji izb były przekazywane za pośrednictwem: strony internetowej *Riksdag* w formie podsumowania decyzji, transmisji internetowych przedstawiających konsultacje premiera z Komisją ds. Unii Europejskiej oraz sprawozdań dla izby po posiedzeniach Rady Europejskiej, a także za pośrednictwem specjalnej strony poświęconej informacjom na temat spraw UE. Wybrane tematy były komunikowane za pośrednictwem języka migowego oraz „uproszczonego” języka szwedzkiego. Biuro Informacji UE duńskiego *Folketing* prowadziło strategię informacyjną, która koncentrowała się na najlepszych sposobach docierania z informacjami na temat UE do obywateli. Ramy ustalone przez biuro i grupę roboczą ds. informacji i komunikacji Parlamentu Europejskiego podlegają następującym zasadom: dystrybucja powinna przewyższać produkcję materiałów komunikacyjnych; strategie i działania opierają się na danych; przeprowadzana jest analiza kosztów i korzyści; przeprowadzane są badania i ocena; podejście jest zorientowane na odbiorców.

Grecki *Vouli ton Ellinon* poinformował o ustanowieniu kompleksowych ram komunikacji obejmujących: portal internetowy; nowy kodeks postępowania mający zagwarantować przejrzystość i wiarygodność w wykonywaniu władzy publicznej; Fundację Parlamentu Grecji na rzecz Parlamentaryzmu i Demokracji; programy edukacyjne (organizowane we współpracy z Ministerstwem Edukacji Cypru); własną stację telewizyjną parlamentu greckiego, która również promuje prace Parlamentu Europejskiego oraz greckich posłów Parlamentu Europejskiego; oraz Bibliotekę parlamentu Grecji.

Decyzja przyjęta jednogłośnie w 2014 r. przewiduje publikację wszystkich aktów administracyjnych prezydenta i sekretarza generalnego na stronie internetowej, za której pośrednictwem możliwe jest zadawanie pytań i zamieszczanie komentarzy.

Litewski *Seimas* wspomniał o sekcji e-usług znajdującej się na jego stronie internetowej umożliwiającej społeczeństwu udział w procesie legislacyjnym (e-legislacja) poprzez rejestrowanie społecznych inicjatyw legislacyjnych oraz przyjmowanie komentarzy i propozycji dotyczących inicjatyw legislacyjnych.

Posiedzenia plenarne Parlamentu Europejskiego oraz posiedzenia jego komisji były ogólnodostępne i transmitowane przez internet. Wszystkie posiedzenia plenarne bułgarskiego *Narodno sabranie* były transmitowane na żywo na stronie internetowej parlamentu i przez państwowy kanał telewizyjny/radiowy. Co do zasady, posiedzenia komisji były otwarte dla społeczeństwa, a przed posiedzeniami organizacje pozarządowe i obywatele byli zachęceni do przekazywania swoich opinii i oświadczeń w formie pisemnej. Rady społeczne, w których skład wchodziły różne organizacje pozarządowe, współpracowały z Komisją ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi i Skarg Obywatelskich.

Cypryjski *Vouli ton Antiprosopon* umożliwiał obywatelom śledzenie posiedzeń komisji i posiedzeń plenarnych za pośrednictwem relacji w mediach przedstawianych przez korespondentów parlamentarnych lub bezpośrednio. Zapraszano również strony zainteresowane do wyrażania swoich opinii na temat zagadnień podawanych dyskusji. W portugalskiej *Assembleia da República*

posiedzenia były również otwarte, a ich program był ogólnodostępny. Komunikaty prasowe publikowane były przed każdym rozpoczęciem dyskusji w sprawach mających szczególne znaczenie dla planów UE.

W niderlandzkiej *Eerste Kamer* ustalone zostały ramy dla petycji i pism obywateli, a na stronie internetowej można zamieszczać opinie na temat europejskiego ustawodawstwa; na portalu „*Cortes Generales* i Unia Europejska” regularnie publikowane były informacje o wynikach prac Wspólnej Komisji ds. Unii Europejskiej hiszpańskich *Cortes Generales*.

ii. Formy angażowania społeczeństwa obywatelskiego i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w parlamentach UE

W odpowiedzi na pytanie o sposób angażowania społeczeństwa obywatelskiego w debaty parlamentarne przez komisje odpowiedzialne za sprawy UE, większość parlamentów/izb (21 z 39) odpowiedziała, że działania takie podejmowane są zarówno pasywnie – poprzez dzielenie się informacjami z tymi organizacjami (21 z 39) jak i bezpośrednio, poprzez aktywne poszukiwanie możliwości nawiązania kontaktów z organizacjami pozarządowymi (20 z 39). Nieco mniej niż połowa respondentów (19 z 37) odpowiedziała, że zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego było otwarcie gwarantowane poprzez udział organizacji pozarządowych w posiedzeniach komisji. Blisko jedna trzecia respondentów (12 z 37) wskazała, że jest to realizowane za pośrednictwem rządu, który angażuje organizacje pozarządowe przed przesłaniem materiałów dotyczących UE do parlamentu.

Prawie jedna trzecia respondentów (12 z 39) wymieniła inne strategie wykorzystywane w celu interakcji ze społeczeństwem obywatelskim. Francuski *Sénat* zaznaczył, że organizowane były wysłuchania organizacji pozarządowych przez komisje lub sprawozdawców lub organizacje te były angażowane w wymianę informacji. Rumuńska *Camera Deputaţilor* zapraszała przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego na posiedzenia komisji. Niemiecki *Bundestag* dodał, że przedstawiciele organizacji pozarządowych mogli być zapraszani na publiczne wysłuchania w roli ekspertów lub na nieformalne spotkania ze sprawozdawcami Komisji ds. UE; podczas delegacji zagranicznych często odwiedzane były organizacje pozarządowe uznawane za lokalnych ekspertów. Parlament Europejski poinformował, że możliwe jest zapraszanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego w roli ekspertów w ramach wysłuchań komisji oraz warsztatów. Portugalska *Assembleia da República* wyjaśniła, że bezpośrednio angażowani są również inni interesariusze, nie tylko organizacje pozarządowe. Komisje ds. UE brytyjskiego *House of Lords* regularnie przeprowadzały weryfikacje w zakresie zaangażowania rządu brytyjskiego w sprawy UE i jej polityki. W ramach tych weryfikacji komisje wydawały tzw. zaproszenia do zgłaszania uwag, które zachęcały zainteresowanych interesariuszy, takich jak organizacje pozarządowe, do udzielania pisemnych odpowiedzi lub osobistego złożenia zeznań przed komisją. W brytyjskim *House of Commons* materiały dowodowe dotyczące określonych weryfikacji były przekazywane w formie ustnej lub pisemnej, ale nie wiązało się to z bezpośrednim uczestnictwem w debacie. Czeski *Senát* wspominał o angażowaniu w *doraźnie* organizowane seminaria, konferencje lub publiczne wysłuchania zaznaczając jednocześnie, że o ile jest otwarty na otrzymywanie informacji i stanowisk organizacji pozarządowych, zazwyczaj sam aktywnie nie dążył do ich uzyskania. Belgijski *Sénat* poinformował, że posiedzenie dotyczące unii energetycznej z komisarzem ŠEFČOVIČEM było w drodze wyjątku otwarte dla organizacji pozarządowych; niemiecki *Bundesrat* wspominał o publicznym wysłuchaniu w sprawie CETA, w którym wzięły udział organizacje pozarządowe.

Komisja ds. Europejskich niderlandzkiej *Tweede Kamer*, przygotowując się do debat parlamentarnych, regularnie organizowała tematyczne spotkania okrągłego stołu/sesje z interesariuszami (np. w sprawie Brexitu oraz białej księgi w sprawie przyszłości Europy).

Piętnaście z 38 parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi sporadycznie zapraszało organizacje społeczeństwa obywatelskiego do udziału w debatach związanych ze sprawami UE lub w procesie decyzyjnym, natomiast 11 parlamentów/izb podejmowało takie działania od czasu do czasu, a 10 – regularnie. Tylko dwa parlamenty/izby nigdy nie zapraszały ich do wzięcia udziału w debatach.

Szesnaście z 39 parlamentów/izb od czasu do czasu prosiło organizacje społeczeństwa obywatelskiego o pisemne opinie na temat spraw unijnych, siedem przekazywało takie prośby od czasu do czasu, dziewięć – regularnie, a siedem – nigdy.

Ponad połowa parlamentów/izb (21 z 39) zadeklarowała, że nie przyjęła konkretnych formatów współpracy na potrzeby przeprowadzania dyskusji w sprawach unijnych z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Kilka parlamentów/izb odniosło się do rozwiązań stosowanych w ich parlamentach/izbach.

Regulamin chorwackiego *Saboru* przewiduje udział „stron zewnętrznych” będących przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, którym przyznano wszystkie prawa należne członkom komisji, za wyjątkiem prawa do głosowania lub udziału w innych formach podejmowania decyzji. Regulamin greckiego *Vouli ton Ellinon* wskazuje, że komisje stałe mogą złożyć wniosek o wysłuchanie stanowiska właściwych interlokutorów w celu wyjaśnienia komisji różnego rodzaju szczególnych i technicznych kwestii. W bułgarskim *Narodno Sabranie* ustanowiono organ konsultacyjny przy Komisji ds. UE. Jest to Rada Społeczna składająca się z 25 organizacji pozarządowych, przedstawicieli biznesu i środowisk akademickich, organizacji studenckich itp.

Maltańska *Kamra tad-Deputati* poinformowała o pracach maltańsko-unijnego komitetu sterującego, odpowiadającego za prowadzenie dyskusji i konsultacji w sprawach UE ze społeczeństwem obywatelskim. Rumuńska *Camera Deputaților* opracowała formalny protokół w sprawie współpracy z Koalicją Narodową na rzecz Wykorzystania Funduszy Strukturalnych (grupa organizacji pozarządowych działających na różnych polach). W polskim *Sejmie*, w ramach komisji sejmowych i grup parlamentarnych, istniały zinstytucjonalizowane formy współpracy w zakresie prowadzenia dyskusji w sprawach unijnych.

Oprócz codziennej współpracy, łotewska *Saeima* od 2006 organizowała doroczne forum *Saeimy* i organizacji pozarządowych. Jedna sesja forum była poświęcona działaniom podejmowanym przez organizacje pozarządowe i dialogowi obywatelskiemu na poziomie lokalnym i europejskim. Co roku litewski *Seimas* organizował Europejski tydzień *Seimasu*, podczas którego organizowane były debaty otwarte dla członków społeczeństwa obywatelskiego.

W cypryjskim *Vouli ton Antiprosopon* zapraszano zainteresowane strony oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego na posiedzenia komisji, aby wyraziły swoje opinie, a niderlandzka *Eerste Kamer* organizowała posiedzenia eksperckie poświęcone konkretnym tematom. W niemieckim *Bundestagu* zaangażowanie na poziomie formalnym przejawiało się wyłącznie podczas wysłuchań publicznych. W przypadku irlandzkich *Houses of the Oireachtas* kwestiami kontroli i polityki europejskiej zajmowały się różne komisje, a do dyskusji w prawach UE do uczestnictwa zapraszano odpowiednich interesariuszy.

Parlament Europejski wskazał na poniższe przyjęte formaty współpracy: regularne organizowanie konferencji na wysokim szczeblu na wniosek przewodniczącego parlamentu przy zaangażowaniu podmiotów społeczeństwa obywatelskiego; wydarzenie w Strasburgu dedykowane młodzieży

organizowane co dwa lata, w którym uczestniczy 8 tys. młodych ludzi; działania biur informacyjnych Parlamentu Europejskiego w państwach członkowskich organizowane celem promowania legislacji pośród interesariuszy; branżowe formaty współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, takie jak dialog z organizacjami religijnymi i niewyznaniowymi.

Sprawy UE mogą być poddawane dyskusji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w określonych formatach w hiszpańskich *Cortes Generales*; niedawno, wraz z Hiszpańską Konfederacją Organizacji Przedsiębiorców (CEOE) zorganizowane zostało seminarium na temat skutków gospodarczych Brexitu. Czeski *Senát* wspominał o zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego w seminaria, konferencje i publiczne wysłuchania; rumuński *Senat* wymienił wysłuchania, konferencje i posiedzenia komisji otwarte dla społeczeństwa obywatelskiego, a austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* odniosły się do *badania*. W belgijskiej *Chambre des représentants*, możliwy był udział na zasadzie *doraźnej* w ramach dyskusji na temat wniosków legislacyjnych lub podczas posiedzeń informacyjnych komisji. W brytyjskim *House of Commons* na sali obrad mogli przemawiać wyłącznie parlamentarzyści. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego regularnie przedstawiały komisjom materiały dowodowe, także w sprawach UE. Chociaż włoska *Camera dei deputati* nie stosowała określonego formatu współpracy, w 2016 r. zorganizowała *doraźną* konsultację za pośrednictwem internetu na temat bieżącej sytuacji UE i jej perspektywy.

iii. Platformy cyfrowe w parlamentach umożliwiające zaangażowanie obywatelskie w kwestie związane z UE

Ponad połowa z 39 parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi wskazała, że posiada platformy cyfrowe umożliwiające obywatelom większe zaangażowanie w sprawy UE oraz wyrażanie ich opinii na tematy poddawane dyskusji. Część respondentów przekazała dodatkowe szczegółowe informacje, wskazując na poniższe:

- formularz kontaktowy na stronie internetowej (polski *Sejm*);
- profil na Facebooku Biura Informacji UE (duński *Folketing*);
- fora tworzone zgodnie z zapotrzebowaniem (francuski *Sénat*);
- profile na Twitterze parlamentu i jego biura w Brukseli; wykorzystywanie rządowej „platformy wymiany obywatelskiej” pozwalającej na przekazywanie komentarzy w czasie rzeczywistym na temat dokumentów podanych do wiadomości publicznej (fińska *Eduskunta*);
- profile na Facebooku i Instagramie (węgierskie *Országgyűlés*);
- strona internetowa; media społecznościowe: Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, YouTube, Google+ (rumuńska *Camera Deputaţilor*);
- system informacji na temat projektów na publicznej stronie konsultacyjnej; strona internetowa, gdzie obywatele mogą wyrażać opinie na temat określonych projektów ustaw (estoński *Riigikogu*);
- sekcja e-usług na stronie internetowej (litewski *Sejm*);
- konsultacje przeprowadzane przez internet organizowane *doraźnie* (włoska *Camera dei deputati*);
- profil na Twitterze Komisji ds. UE; przekazywanie postów zamieszczanych na Twitterze przez innych interesariuszy; udzielanie odpowiedzi na zapytania obywateli za pośrednictwem Twittera (brytyjski *House of Lords*);
- strona internetowa poświęcona sprawom europejskim obejmująca część na komentarze; wymiana pism drogą elektroniczną (niderlandzka *Eerste Kamer*);
- elektroniczna platforma petycji – dedykowana nie tylko sprawom UE; e-petycje; platformy cyfrowe utworzone przez komisje w związku z określonymi zapytaniami (brytyjski *House of Commons*);
- linki: Blog, Legislacja, Konsultacja na stronie internetowej parlamentu (cypryjski *Vouli ton*

Antiprosopon);

- specjalna sekcja na stronie internetowej parlamentu zawierająca bazy danych; profil na Facebooku; profil komisji na Twitterze wykorzystywany do publikacji wiadomości i odpowiadania na zapytania (bułgarskie *Narodno sabranie*);
- platforma internetowa umożliwiająca obywatelom uczestnictwo za pośrednictwem internetu (włoski *Senato della Repubblica*);
- sekcja na stronie internetowej serwisu informacyjnego UE dedykowana komunikacji z użytkownikami mającymi dostęp do informacji i dane kontaktowe właściwych interlokutorów; profil na Twitterze (szwedzki *Riksdag*);
- odpowiedzi na komentarze w mediach społecznościowych (irlandzkie *Houses of the Oireachtas*);
- portal „*Cortes Generales* i Unia Europejska”; transmisje internetowe posiedzeń parlamentarnych w mediach społecznościowych (hiszpańskie *Cortes Generales*);
- profil na Facebooku (rumuński *Senat*);
- dwanaście portali społecznościowych śledziło blisko pięć milionów użytkowników w 24 językach: Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, Snapchat, YouTube, Flickr, Pinterest, Reddit, Google Plus, Spotify, Tumblr; platformy dedykowane debatom na temat spraw EU i kontaktom z posłami Parlamentu Europejskiego; „Mój dom historii europejskiej” - wspólny projekt obejmujący wypowiedzi europejskich obywateli (Parlament Europejski).

iv. Rejestr podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową w parlamentach

Zdecydowana większość parlamentów/izb (32 z 39) nie prowadziła rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową.

W przypadkach, gdzie taki rejestr był prowadzony, parlamenty/izby przekazały dodatkowe informacje dotyczące jego założeń i celów. W przypadku polskiego *Sejmu*, celem rejestru było przekazanie informacji na temat osób wykonujących zawodową działalność lobbingsową oraz dokumentów i propozycji rozwiązań prawnych kierowanych do komisji. Założeniem prowadzenia rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową we francuskim *Assemblée nationale* było unikanie konfliktów interesów.

Rejestr w polskim *Senacie* obejmował informacje na temat osób wykonujących zawodową działalność lobbingsową, które działały w Senacie; dokumenty przekazywane Senatowi przez takie osoby są rejestrowane i publikowane na stronie internetowej Senatu. W niemieckim *Bundestagu* dobrowolny, ogólnodostępny rejestr jest prowadzony od 1972 r. i zawiera około 2,3 tys. grup interesu. Rejestr podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową we włoskiej *Camera dei deputati* wprowadzono 10 marca 2017 r. Reguluje on działania i dostęp podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową w izbie.

W brytyjskim *House of Commons* powołano Biuro ds. Rejestracji Lobbystów Konsultantów w celu utworzenia i administrowania ustawowego Rejestru lobbystów konsultantów. Wprowadzając rejestr, rząd chciał zwiększyć przejrzystość osób starających się o lobbowanie ministrów i stałych sekretarzy w imieniu stron trzecich. Prowadzony był również rejestr interesów parlamentarzystów oraz nieformalnych grup parlamentarzystów.

Celem prowadzenia rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową w niderlandzkiej *Tweede Kamer* było zapewnienie większej przejrzystości prac izby. Podmioty wykonujące zawodową działalność lobbingsową miały obowiązek ujawnić przedsiębiorstwo, dla którego pracują oraz swoich klientów.

Na poziomie UE prowadzony był rejestr przejrzystości zarządzany wspólnie przez Komisję i

Parlament Europejski, oparty na następujących założeniach/celach: obywatele Europy mają prawo do śledzenia z bliska działań podejmowanych przez wybranych posłów Parlamentu Europejskiego, weryfikowania, czy postępują zgodnie ze ściśle określonymi zasadami działania i utrzymują zrównoważone relacje z przedstawicielami grup interesów; proces decyzyjny musi być przejrzysty i umożliwiać stosowną kontrolę, aby zapewnić rozliczalność instytucji unijnych.

Zgodnie z przekazanymi informacjami, Parlament Europejski, Komisja oraz Rada prowadziły proces negocjacji nowego porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie rejestru przejrzystości podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową w EU, którego celem było zwiększenie przejrzystości działań podejmowanych przez przedstawicieli grup interesu w instytucjach UE, aby zwiększyć zaufanie społeczne do procesów decyzyjnych w UE. Sylvie Guillaume, wiceprzewodnicząca odpowiedzialna za rejestr przejrzystości oraz Danuta HÜBNER, Przewodnicząca Komisji AFCO Parlamentu Europejskiego prowadziły negocjacje w sprawie dyskutowanego porozumienia w imieniu Parlamentu Europejskiego.

Irlandzkie *Houses of the Oireachtas* poinformowały, że w Irlandii Centralny rejestr podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową prowadziła Komisja ds. Standardów w Urzędach Publicznych, niezależny organ powołany w celu utrzymania odpowiednich standardów postępowania osób wybranych do piastowania stanowisk publicznych w Irlandii. Zainteresowane osoby/organizacje miały obowiązek zarejestrowania się i zadeklarowania prowadzonej działalności, wraz z imionami i nazwiskami lobbowanych osób piastujących stanowiska publiczne.

W cypryjskim *Vouli ton Antiprosopon* nie prowadzono rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingsową, ale istniała tam długa, szczegółowa i regularnie aktualizowana lista organizacji pozarządowych i innych grup społeczeństwa obywatelskiego. Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* poinformowały, że taki rejestr prowadzony był wyłącznie w Federalnym Ministerstwie Sprawiedliwości.

v. Dyskusje na temat udoskonalenia udziału społeczeństwa obywatelskiego w debatach dotyczących spraw unijnych oraz w procesie decyzyjnym

Mniej niż połowa respondentów (17 z 38) przeprowadziła dyskusje na temat możliwości poprawy zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w debaty związane z UE oraz proces decyzyjny.

W wyniku debat przeprowadzonych w austriackich *Nationalrat* i *Bundesrat* wprowadzono szereg poprawek do Regulaminu, a ustawa o dostępności informacji na temat UE weszła w życie. Luksemburska *Chambre des Députés* zadeklarowała, że będzie organizować regularne wysłuchania z udziałem społeczeństwa obywatelskiego na istotne tematy dotyczące UE.

Uruchamiając nową stronę internetową serwisu informacyjnego UE, szwedzki *Riksdag* dążył do zwiększenia zrozumienia i wiedzy o UE wśród grup docelowych, w tym w społeczeństwie obywatelskim. Rumuńska *Camera Deputaților* posiadała system akredytacji dla organizacji pozarządowych pragnących wziąć udział w posiedzeniach komisji.

Komisja ds. UE brytyjskiego *House of Lords* dążyła do wzmocnienia zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego poprzez wyróżnianie zaproszeń do zgłaszania uwag na Twitterze, podając informacje na temat kosztów podróży interesariuszy, którzy przejeżdżali, aby złożyć zeznania przed komisją, organizując posiedzenia komisji w innych miejscach Wielkiej Brytanii. Wszystkie komisje fińskiej *Eduskunta* organizowały cotygodniowe wysłuchania publiczne oraz inne ogólnodostępne wydarzenia.

Niderlandzka *Eerste Kamer* poinformowała o prowadzonej przez wiele lat kampanii promującej

poszerzony dostęp społeczeństwa do dokumentów niejawnych (poziom *limité*), które stanowiły element unijnego procesu legislacyjnego. Cypryjski *Vouli ton Antiprosopon* oraz duński *Folketing* rozważały sposoby włączenia obywateli i społeczeństwa obywatelskiego do debaty politycznej. Dyskusje łotewskiej *Saeima* obejmowały zapewnienie bardziej szczegółowych porządków obrad komisji i uwzględnienie innych formatów dyskusji.

Komisja AFCO Parlamentu Europejskiego przygotowywała właśnie sprawozdanie w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej przeglądu rozporządzenia w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie e-demokracji w Unii Europejskiej. Komisja AFCO przygotowała zalecenie dotyczące decyzji parlamentu względem zawarcia porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie lepszego stanowienia prawa i wraz z Komisją Prawną planowała przygotowanie sprawozdania w sprawie interpretacji i wdrożenia tego porozumienia. Przyjęła również sprawozdanie w sprawie przejrzystości, rozliczalności i integralności instytucji UE przyjęte 14 września 2017 r. podczas posiedzenia plenarnego. Sprawozdanie, w którym przedstawiono najbardziej konkretne pomysły dyskutowane podczas European Youth Event przekazano wszystkim posłom Parlamentu Europejskiego. Część uczestników przedstawiła wybrane pomysły kilku komisjom parlamentarnym i uzyskała informację zwrotną od posłów Parlamentu Europejskiego.

Część B: Widoczność dyskusji parlamentarnych w kwestiach UE oraz procesu decyzyjnego

W odpowiedzi na pytanie, czy posiedzenia komisji ds. UE są otwarte dla publiczności, większość parlamentów/izb (24 z 37 respondentów) oświadczyła, że były one regularnie otwarte⁸. W przypadku trzech parlamentów/izb posiedzenia te były otwarte od czasu do czasu, a w przypadku ośmiu parlamentów/izb – tylko sporadycznie. Posiedzenia komisji ds. UE nigdy nie były otwarte dla publiczności w przypadku tylko dwóch parlamentów/izb.

Wszyscy respondenci wskazali, że sporządzane były pisemne protokoły z debat przeprowadzanych podczas posiedzeń komisji ds. UE, a w zdecydowanej większości parlamentów/izb (31 z 38) posiedzenia te były również otwarte dla publiczności.

W odpowiedzi na pytanie o to, jak często sprawy UE były poddawane debacie plenarnej w poszczególnych parlamentach/izbach, połowa respondentów (19 z 38) stwierdziła, że debaty te przeprowadzano *doraźnie*, w razie uznanej potrzeby, a prawie taka sama liczba respondentów (17 z 38) poinformowała, że debaty na ten temat przeprowadzano w równych odstępach czasu. Dwa parlamenty/izby organizowały debaty plenarne raz do roku.

Wielu respondentów podało dane liczbowe. Niemiecki *Bundesrat* zaznaczył, że sprawy UE były regularnie przedmiotem dyskusji podczas posiedzeń plenarnych - co najmniej raz na dwa posiedzenia plenarne, a francuskie *Assemblée nationale* przeprowadzało dyskusje na te tematy raz na trzy miesiące. Polski *Sejm* zaznaczył, że o ile rządowe podsumowania dotyczące udziału Rzeczypospolitej Polskiej w UE były przedstawiane co sześć miesięcy, to takie informacje były również przekazywane *doraźnie*, w razie uznanej potrzeby. Luksemburska *Chambre de Députés* również poinformowała, że raz w roku minister spraw zagranicznych i europejskich przedstawiał wnioski podczas posiedzenia plenarnego, ale sprawy UE były poddawane debacie podczas posiedzeń plenarnych w sytuacjach, kiedy uznano to za właściwe.

Szereg parlamentów/izb (włoska *Camera dei deputati*, włoski *Senato della Repubblica*, portugalska *Assembleia da República*, chorwacki *Sabor*, szwedzki *Riksdagen*, hiszpańskie *Cortes Generales*,

---

⁸ Cypryjski *Vouli ton Antiprosopon* wyjaśnił, że posiedzenia Komisji ds. UE były pośrednio otwarte – poprzez sprawozdania korespondentów parlamentarnych. Belgijska *Chambre des représentants* wskazała natomiast, że posiedzenia Komisji ds. UE były zawsze otwarte i nie udzieliła odpowiedzi na pytanie.

niderlandzka *Tweede Kamer*) poinformowało, że debaty z udziałem premiera lub ministra ds. europejskich były przeprowadzane podczas posiedzeń plenarnych przed lub po posiedzeniach Rady Europejskiej.

Podczas jesiennej sesji plenarnej w estońskim *Riigikogu*, premier przedstawiał podsumowanie działań rządu w zakresie wdrożenia polityki UE, po którym następowała debata.

W brytyjskim *House of Lords* sprawozdania Komisji ds. Unii Europejskiej były często poddawane debacie - w okresie od czerwca 2016 r. do maja 2017 r. odbyło się 16 takich debat.

Kilka parlamentów/izb (portugalska *Assembleia da República*, polski *Senat*) odniosło się do dyskusji nad programem prac Komisji. Polski *Senat* wspominał również o dyskusjach na temat uzasadnionych opinii, które odbywały się od jednego do trzech razy w roku oraz o debacie na temat spraw UE organizowanej po upływie każdej prezydencji (dwa razy do roku). Rumuńska *Camera Deputaţilor* wskazała też, że uzasadnione opinie oraz projekty opinii były przedkładane na posiedzeniu plenarnym. Podobnie działo się w szwedzkim *Riksdag*, gdzie sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych w sprawie działań UE za poprzedni rok oraz roczne sprawozdanie Komisji Konstytucyjnej w sprawie stosowania przez *Riksdag* zasady pomocniczości były również poddawane debacie. Kwestie pomocniczości oraz inne stosowne tematy były przedmiotem dyskusji w belgijskiej *Chambre des représentants*.

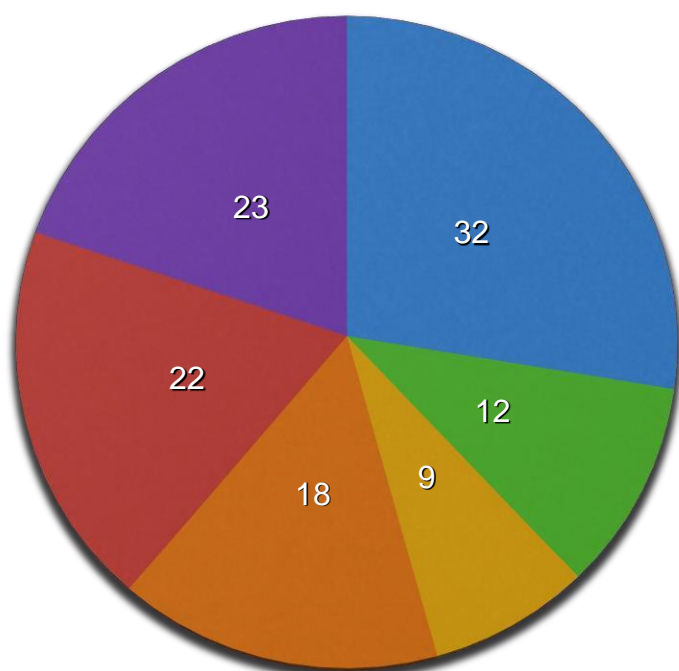
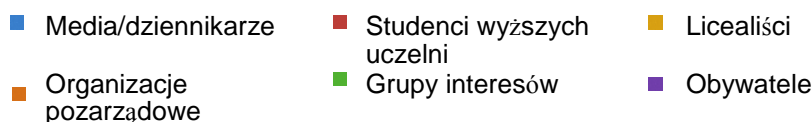
Również włoski *Senato della Repubblica* debatował dwa razy do roku nad sprawami UE podczas posiedzeń plenarnych w celu zatwierdzenia krajowych rocznych ustaw niezbędnych do wdrożenia prawa europejskiego i rozstrzygnięcia postępowań w sprawie uchybień zobowiązaniom państwa członkowskiego.

W czeskim *Senacie*, wnioski ustawodawcze UE, mandaty udzielane rządowi na posiedzenia Rady Europejskiej oraz inne istotne sprawy były poddawane debacie podczas prawie każdej sesji plenarnej. Rumuński *Senat* przeprowadzał debaty w sprawie europejskich dokumentów na każdym wtorkowym posiedzeniu plenarnym.

W niderlandzkiej *Tweede Kamer* organizowano doroczną debatę pod hasłem „Stan Unii Europejskiej”.

Jeśli chodzi o trzy główne zagadnienia związane z polityką UE, które stanowiły przedmiot debat na posiedzeniach plenarnych, wielu respondentów wskazywało podobne tematy. Najczęściej wskazywano na kwestie związane z kryzysem migracyjnym – pojawiły się one w 18 odpowiedziach na 32 respondentów. Kolejnym tematem był Brexit, wskazany przez 13 respondentów. Inne kwestie obejmowały przyszłość UE, politykę sąsiedztwa oraz WPZiB, terroryzm, unię energetyczną, zmianę klimatu, CETA i TTIP oraz Agendę Cyfrową. Najczęściej wskazywanymi tematami związanymi ze sferą gospodarczą były: podatki, unia gospodarcza i walutowa oraz wieloletnie ramy finansowe.

Parlamenty/izby zostały również poproszone o wskazanie głównych docelowych odbiorców regularnie śledzących debaty w sprawach unijnych odbywające się na posiedzeniach plenarnych. W odpowiedzi wskazano (od najczęściej do najrzadziej wybieranej odpowiedzi): dziennikarzy i przedstawicieli mediów, obywateli, grupy interesów, organizacje pozarządowe, studentów wyższych uczelni i licealistów.

Część parlamentów/izb wymieniła inne grupy docelowe oprócz tych wskazanych powyżej. Brytyjski *House of Lords* zaznaczył, że rząd brytyjski również jest głównym odbiorcą docelowym, ponieważ celem sprawozdań komisji, oprócz zapewnienia informacji na potrzeby debaty publicznej, jest wywieranie wpływu na politykę rządu. Z kolei niderlandzka *Eerste Kamer* wskazała przedstawicieli Komisji Europejskiej w Niderlandach jako grupę docelową regularnie śledzącą debaty na temat UE, ale zaznaczyła, że debaty odbywające się w izbie nie miały „docelowych” odbiorców, ponieważ odbywały się pomiędzy Senatem a rządem. Parlament Europejski zauważył, że szczególny nacisk został położony na media, ze względu na powiązany efekt mnożnikowy, oraz na młodzież, która stanowi jedną z głównych grup docelowych.

Niemiecki *Bundestag*, szwedzki *Riksdag*, czeski *Senát*, grecki *Vouli ton Ellinon* oraz irlandzkie *Houses of the Oireachtas* nie wskazały głównych grup docelowych zaznaczając, że wszyscy obywatele mogą śledzić debaty.

W odpowiedzi na pytanie o inne środki, za pomocą których obywatele są informowani o sprawach UE, prawie taka sama liczba parlamentów/izb wskazała komunikaty prasowe oraz wywiady udzielane przez parlamentarzystów w mediach (odpowiednio 31 i 32). Media społecznościowe zostały wymienione przez 28 respondentów, 22 parlamenty/izby wskazały konferencje poświęcone tematom związanym z UE jako środki informacji publicznej, a 17 – konferencje prasowe.

Inne środki wskazane przez parlamenty/izby: Parlamentarny dzień młodzieży (węgierskie *Országgyűlés*); działania podejmowane przez parlamentarzystów w ich okręgach wyborczych obejmujące spotkania z obywatelami (rumuńska *Camera Deputaților*); dedykowany kanał telewizyjny (litewski *Seimas*, włoski *Senato della Repubblica*); transmisje za pośrednictwem internetu i kanału YouTube (litewski *Seimas*, włoski *Senato della Repubblica*, szwedzki *Riksdag*); newsletter (litewski *Seimas*, portugalska *Assembleia da República*, belgijska *Chambre des représentants*, węgierskie *Országgyűlés*); strona internetowa (belgijska *Chambre des représentants*, włoski *Senato della Repubblica*, niderlandzka *Tweede Kamer*).

Parlamenty/izby przekazały wiele zróżnicowanych sugestii dotyczących sposobów zwiększenia widoczności debat w sprawach UE dla obywateli. Pośród nich były sugestie przekazane przez więcej niż jeden parlament/izbę. Przykładowo – transmisje na żywo zaproponowały belgijska *Chambre des représentants*, cypryjski *Vouli ton Antiprosopon* oraz partia NEOS z austriackiego *Nationalrat*. Dystrybucja informacji była częstym i powtarzającym się tematem w udzielonych odpowiedziach - estoński *Riigikogu* opowiadał się za bardziej aktywnym dzieleniem się informacjami za pośrednictwem mediów społecznościowych, grecki *Vouli ton Ellinon* wspominał o newsletterze przygotowywanym przez tamtejszy wydział spraw UE, słowacka *Národná Rada* zaproponowała wykorzystanie w komunikacji z obywatelami nowych technologii cyfrowych, a szwedzki *Riksdag* zaznaczył, że sprawozdania premiera dotyczące spotkań w Radzie Europejskiej będą publikowane na nowej stronie internetowej serwisu informacyjnego UE.

Parlament Europejski podkreślił znaczenie współpracy międzyinstytucjonalnej, a także współpracy z parlamentami narodowymi, zauważając, że wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. powinny być priorytetowe w tym zakresie. Dodał, że jest gotów udostępnić wszystkie swoje materiały i wiedzę odpowiednim władzom, aby zachęcić do udziału w wyborach.

Litewski *Seimas* podkreślił znacznie kontynuowania dialogu pomiędzy parlamentami a społeczeństwem, tym samym zwiększając zarówno widoczność, jak i przejrzystość. Podobnego zdania były niderlandzka *Tweede Kamer* oraz austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*. To ogólnie przekonanie podzielała również rumuńska *Camera Deputaţilor*, wzywając do zmiany strategii komunikacji UE, aby skuteczniej identyfikować sposoby dotarcia do obywateli. W tym kontekście maltańska *Kamra tad-deputati* zaproponowała utworzenie departamentu UE-obywatel, który działałby jako pomost pomiędzy parlamentami a obywatelami w sprawach UE.

ROZDZIAŁ 3: JEDNOLITY RYNEK CYFROWY

W oparciu o dyskusje przeprowadzone podczas LIV konferencji COSAC, Rozdział 3 analizuje postępy w zakresie rozwoju i wdrożenia strategii jednolitego rynku cyfrowego zapoczątkowanej przez Komisję Europejską w 2015 r. Nacisk kładziony jest na transformację cyfrową procedur parlamentarnych.

W Części A zaprezentowano informacje przekazane przez parlamenty/izby na temat obecnie stosowanych tam mechanizmów głosowania oraz opinie parlamentów na temat cyfryzacji prac parlamentarnych.

Część B dąży do bliższego zrozumienia wagi, jaką poszczególne parlamenty/izby przywiązują do strategii jednolitego rynku cyfrowego, jej miejsca w polityce UE oraz które z jej aspektów są przedmiotem największej uwagi parlamentarzystów.

Część A: Cyfryzacja procedur parlamentarnych

i. Systemy głosowania parlamentów/izb podczas posiedzeń plenarnych

W przypadku nieco mniej niż połowy respondentów (18 z 39) głosowania podczas posiedzeń plenarnych przeprowadzane były drogą elektroniczną. Żaden z respondentów nie wskazał na głosowanie w formie pisemnej. Tylko w czterech przypadkach głosowanie odbywa się poprzez podniesienie ręki.

Oprócz powyższych, parlamenty/izby przekazały informacje o różnych metodach głosowania – zarówno drogą elektroniczną, jak i fizycznie, w zależności od okoliczności.

Węgierskie *Országgyűlés* przeprowadza głosowania jawne i tajne. W przypadku głosowania jawnego

oddane głosy, co do zasady, są zliczane elektronicznie. W wyjątkowych przypadkach głosowanie odbywa się przez podniesienie ręki. Niemiecki *Bundestag* wskazał na głosowanie przez podniesienie ręki, głosowanie imienne oraz tzw. „hammelsprung”, w którym członkowie parlamentu proszeni są o opuszczenie sali obrad i wracającą na nią przez jedne z trzech drzwi (oznaczające głos „za”, „przeciw” lub „wstrzymanie się od głosu”). Litewski *Seimas* zaznaczył głosowanie zarówno drogą elektroniczną, jak i przez podniesienie ręki. Włoska *Camera Dei Deputati* oświadczyła, że większość głosowań jest głosowaniami imiennymi z wykorzystaniem systemu elektronicznego. Niderlandzka *Eerste Kamer* korzystała z głosowania imiennego lub głosowania przez powstanie. W cypryjskim *Vouli ton Antiprosopon* wykorzystano z systemu elektronicznego, a z głosowania przez podniesienie ręki korzystano wyłącznie w celu umożliwienia weryfikacji. Hiszpańskie *Cortes Generales* poinformowały, że co do zasady głosowanie podczas sesji plenarnych w obydwu izbach odbywało się drogą elektroniczną. Należy jednak zaznaczyć, że głosowanie może być przeprowadzane a) w drodze zgody na propozycję przewodniczącego, b) w drodze zwykłego głosowania, c) w drodze głosowania publicznego, w drodze głosowania imiennego, d) w drodze głosowania tajnego. W zależności od decyzji przewodniczącego, głosowanie zwykle może być przeprowadzone na jeden z następujących sposobów: poprzez powstanie w pierwszej kolejności osób głosujących „za”, następnie powstanie osób głosujących „przeciw”, a na końcu – powstanie osób wstrzymujących się od głosu lub z wykorzystaniem procesu elektronicznego. Głosowania, gdzie parlamentarzyści są proszeni o powstanie lub zajęcie miejsca, przeprowadzane są we francuskim *Sénacie*, belgijskim *Sénacie* oraz austriackich *Nationalrat* i *Bundesrat*.

Z głosowań fizycznych korzystano również w brytyjskich *House of Commons* i *House of Lords*. W brytyjskim *House of Lords* głosowanie przeprowadzano poprzez podział, podczas którego członkowie dzielili się na dwie grupy i przechodzili przez jeden lub drugi hol głosowania, gdzie byli zliczani przez skrutatorów. Podczas głosowania urzędnicy dokonywali elektronicznej rejestracji nazwisk, a listy były automatycznie publikowane na stronie parlamentu po ogłoszeniu wyniku. W brytyjskim *House of Commons* głosowanie odbywa się przez akklamację – przewodniczący dokonuje oceny proporcji głosów „za” i „przeciw”. Jeśli nie jest to możliwe, przeprowadzane jest głosowanie poprzez podział. W irlandzkich *Houses of the Oireachtas* większość głosowań przeprowadzano drogą elektroniczną. Jednakże dopuszczalne jest głosowanie manualne – jest ono wymagane w określonych okolicznościach. Jest ono przeprowadzane poprzez przejście parlamentarzystów przez hole głosowania izby.

Tylko w przypadku dwóch parlamentów/izb głosowanie odbywa się w formie pisemnej. Belgijska *Chambre des représentants* poinformowała, że w zależności od sytuacji, możliwe jest głosowanie drogą elektroniczną, przez podniesienie ręki, w formie pisemnej oraz (bardzo rzadko) poprzez powstanie lub zajęcie miejsca. W greckim *Vouli ton Ellinon* głosowanie może odbywać się przez podniesienie ręki oraz w formie pisemnej.

ii. Informacje w sprawie głosowania elektronicznego w parlamentach/izbach

Parlamenty/izby zostały poproszone o podanie dodatkowych szczegółowych informacji na temat elektronicznych systemów głosowania. Wyniki zaprezentowano w poniższej tabeli.

Parlamenty/izby korzystające z systemów głosowania elektronicznego	Data wprowadzenia	Informacje na temat funkcjonowania
Belgijska <i>Chambre des représentants</i>		Przyciski (zielony - czerwony - biały) oraz tablica wyników.
Belgijski <i>Sénat</i>	1954 System był wielokrotnie modernizowany.	Pod koniec lat 90-tych system został poszerzony o komputerowy system rejestracji głosowania (spełniający wymogi dotyczące specjalnego kworum lub większości głosów). Głosy poszczególnych parlamentarzystów są wyświetlane na zbiorczej tablicy świetlnej, a kolor wskazuje, jaki głos został oddany („za” - kolor zielony, „przeciw” kolor czerwony, „wstrzymanie się od głosu” – kolor pomarańczowy). Kolejna tablica świetlna przedstawia wszystkie głosy w trzech kolumnach („za”, „przeciw”, „wstrzymanie się od głosu”).
Bułgarskie <i>Narodno sabranie</i>	W 2013 r. do istniejącego elektronicznego systemu głosowania dodano mikroprocesor z danymi biometrycznymi.	Umożliwia to parlamentarzystom głosowanie wyłącznie po weryfikacji ich odcisku palca.
Chorwacki <i>Sabor</i>	System powstał około 10 lat temu i został zmodernizowany dwa lata temu.	Wszyscy parlamentarzyści posiadają kartę, którą należy włożyć do czytnika znajdującego się przy wyznaczonym dla nich miejscu na sali plenarnej. W ten sposób rejestrują swoją obecność. Podczas głosowania parlamentarzyści głosują poprzez przyśnięcie jednego z trzech przycisków: „za”, „przeciw” i „wstrzymanie się od głosu”. Wyniki są wyświetlane na ekranach umieszczonych w sali.
Cypryjski <i>Vouli ton Antiprosopon</i>	Styczeń 2017 r.	Wszystkie projekty ustaw/rozporządzeń/uchwał, które mają zostać przyjęte podczas posiedzenia plenarnego są wyświetlane na monitorach zainstalowanych w sali plenarnej. Wyniki oraz głosy oddane przez poszczególnych parlamentarzystów również są wyświetlane.

Czeski <i>Sénat</i>	1998 (zaraz po utworzeniu Senatu)	Jest to zarazem system konferencyjny i system do głosowania. Jest połączony ze stroną internetową Senatu i automatycznie publikuje wyniki głosowania na ekranie w sali obrad i na stronie internetowej (ze wskazaniem sposobu głosowania poszczególnych senatorów).
Duński <i>Folketing</i>	Obecnie funkcjonujący system ma siedem lat. Poprzedni funkcjonował przez 20 lat.	Obecny system umożliwia parlamentarzystom głosowanie ze swojego miejsca w sali poprzez naciśnięcie przycisku na małym płaskim ekranie zainstalowanym w stole. Parlamentarzyści mogą głosować tylko wtedy, kiedy ich karta identyfikacyjna znajduje się w czytniku przy ich miejscu, co gwarantuje, że są obecni na sali.
Estoński <i>Riigikogu</i>	1994	Przy miejscach wszystkich parlamentarzystów zainstalowane są indywidualne ekrany dotykowe, na których wyświetlane są opcje głosowania.
Fińska <i>Eduskunta</i>	Elektroniczny (elektromechaniczny) system głosowania funkcjonował od 1931 roku. Obecną technologię wdrożono w 2014 r.	
Węgierskie <i>Országgyűlés</i>	1999	Działa bez zakłóceń.

<p>Irlandzkie <i>Houses of the Oireachtas</i></p>	<p>2002 w <i>Dáil Éireann</i></p> <p>2003 w <i>Seanad Éireann</i> jako oddzielny system do głosowania.</p>	<p>W <i>Dáil Éireann</i> dokonano aktualizacji systemu w 2016 roku - obecnie jest to zintegrowany system audio i system głosowania wykorzystujący zmodyfikowany system konferencyjny DCN Next Generation firmy Bosch. Każdemu parlamentarzysty przypisane jest miejsce, z którego oddaje głos. Po ogłoszeniu głosowania, parlamentarzyści mają określoną ilość czasu, aby dotrzeć do swoich wyznaczonych miejsc. Elektroniczne urządzenie do głosowania znajduje się przed wyznaczonym miejscem lub na jego podłokietniku. Wyniki głosowania są wyświetlane na ekranach.</p> <p>W <i>Seanad Éireann</i> pierwotnie zainstalowany system to zmodyfikowany system konferencyjny DCN Next Generation firmy Bosch zawierający oprogramowanie własne zainstalowane zgodnie z zapotrzebowaniami parlamentu. Obecnie jest on wymieniany na zintegrowany system audio i system głosowania wykorzystujący zmodyfikowany system konferencyjny DCN Next Generation firmy Bosch.</p>
<p>Włoski <i>Senato della Repubblica</i></p>	<p>Wykorzystywany co najmniej od czasu wprowadzenia Regulaminu z 1971 r.</p>	<p>Głosowanie drogą elektroniczną jest najczęściej stosowaną metodą w Senacie. Zgodnie z 113. punktem Regulaminu, głosowanie odbywa się przez podniesienie ręki, ale na wniosek co najmniej 15 senatorów, może być przeprowadzone drogą elektroniczną. Dodatkowo, w przypadku głosowania przez podniesienie ręki, można dokonać weryfikacji wyniku drogą elektroniczną bezpośrednio po głosowaniu.</p>
<p>Łotewska <i>Saeima</i></p>	<p>Grudzień 1997 r.</p>	<p>System w pełni opiera się na technologiach cyfrowych. Pełni on szereg funkcji: głosowanie jawne, głosowanie tajne, rejestracja kworum, zgłoszenie do udziału w debacie. W razie potrzeby system może być używany do tłumaczenia symultanicznego. Z panelu do głosowania można korzystać wyłącznie wtedy, kiedy karta identyfikacyjna do głosowania znajduje się w czytniku.</p> <p>Wyniki głosowania są wyświetlane na ekranach informacyjnych oraz na ekranie przy miejscu parlamentarzysty.</p>

Litewski <i>Seimas</i>	2007 r.	Zgodnie z art. 111 Statutu Seimasu, ustawy i uchwały Seimasu są przyjmowane z wykorzystaniem elektronicznego systemu liczenia głosów. Głosowaniu poddawane są indywidualne przepisy rozpatrywanej sprawy, artykuły lub przepisy prawa, decyzje protokolarne i programy prac danej sesji, porządek posiedzeń i inne kwestie. Przewodniczący posiedzenia może zdecydować o głosowaniu w sprawie powyższych kwestii przez podniesienie ręki. System jest zainstalowany przy miejscu każdego parlamentarzysty i umożliwia złożenie (lub wycofanie) wniosku o zabranie głosu, przegląd projektów ustaw, innych projektów i dokumentów znajdujących się w porządku obrad, przeglądanie wyników wszystkich głosowań w danym dniu, oglądanie transmisji z posiedzenia na ekranie. Dostęp do systemu umożliwia osobista karta elektroniczna. Parlamentarzyści Seimas głosują osobiście i w czasie głosowania muszą pozostać na swoim miejscu. Prawo do głosowania nie może zostać przekazane innym osobom. Głosowanie odbywa się poprzez naciśnięcie przycisków. Wyniki głosowania ogłasza przewodniczący oraz wskazania elektronicznego systemu liczenia głosów. Informacje są wyświetlane na ekranach (ekran przy miejscu parlamentarzysty i dwa duże ekrany w sali posiedzeń). System głosowania stanowi część szerszego systemu informacyjnego sali plenarnej, połączonego z innymi wewnętrznymi bazami danych.
Luksemburska <i>Chambre des Députés</i>	2013 r.	System jest uruchamiany po cyfrowej weryfikacji odcisku palca użytkownika.
Maltańska <i>Kamra tad-Deputati</i>	Luty 2016 r.	Parlamentarzyści korzystają z systemu kartowego, w którym karta stanowi jednocześnie identyfikator. Głosowanie umożliwia panel elektroniczny. Parlamentarzyści mają dwie minuty na oddanie głosu. Wyniki wyświetlane są na ekranach w sali plenarnej.
Polski <i>Sejm</i>	1993 r.	

Polski <i>Senat</i>	Listopad 1991 r.	Każdy z senatorów otrzymuje elektroniczną kartę służącą do identyfikowania, głosowania i zabierania głosu.
Portugalska <i>Assembleia da República</i>	2001 r. Od 2009 r. głosowanie elektroniczne odbywa się za pośrednictwem komputera i identyfikatora użytkownika.	Od 2001 roku elektroniczne głosowanie za pośrednictwem konsoli i karty identyfikacyjnej. Od 2009 r. głosowanie elektroniczne odbywa się za pośrednictwem komputera i identyfikatora użytkownika. Ten sposób głosowania pozwala na sprawdzenie kworum oraz przeprowadzenie sondaży wynikających z Regulaminu <i>Assembleia da República</i> .
Rumuńska <i>Camera Deputaților</i>	2015 r.	System DIS Shure. Każdy parlamentarzysta posiada osobistą kartę dostępu umożliwiającą głosowanie za pośrednictwem jego/jej terminala do głosowania. Wydajność techniczna systemu została oceniona jako dobra.
Słowacka <i>Národná rada</i>	1992 r.	Każdy parlamentarzysta otrzymuje kartę do głosowania na całą kadencję. Parlamentarzyści głosują osobiście korzystając ze swojej karty do głosowania. Istnieją cztery opcje głosowania; pierwsza to potwierdzenie obecności, druga – oddanie głosu „przeciw”, trzecia – „wstrzymanie się od głosu, czwarta – oddanie głosu „za”.
Hiszpańskie <i>Cortes Generales</i>	Wczesne lata '80	Dzięki systemowi parlamentarzyści mogą przycisnąć przyciski „za”, „przeciw”, „wstrzymanie się od głosu” znajdujące się przy ich miejscach. Po zakończeniu głosowania przez przewodniczącego, głosy oddane przez poszczególnych parlamentarzystów są rejestrowane. Zarówno indywidualne głosy, jak i ogólny wynik jest wyświetlany na ekranach umieszczonych w sali plenarnej.
Szwedzki <i>Riksdag</i>	Obecny system wprowadzono w 2003 r.	Wykorzystuje sprzęt komputerowy. Parlamentarzyści głosują za pomocą przycisków znajdujących się przy ich miejscach, a wynik jest zliczany i wyświetlany w sali. Wynik jest przesyłany bezpośrednio na stronę internetową <i>Riksdag</i> po zakończeniu głosowania.

Parlament Europejski		<p>Głosowanie elektroniczne odbywa się za pomocą osobistej niebieskiej karty z chipem wydawanej posłom Parlamentu Europejskiego w chwili objęcia urzędu. Elektroniczne systemy głosowania są zainstalowane w salach w Strasburgu i Brukseli oraz w kilku salach spotkań. Posłowie Parlamentu Europejskiego mogą głosować z dowolnego miejsca w sali za pomocą swojej osobistej karty.</p> <p>Głosowanie elektroniczne jest wykorzystywane w przypadku głosowania imiennego lub do weryfikacji wyniku głosowania, które zostało przeprowadzone przez podniesienie ręki.</p>
----------------------	--	--

iii. Głosowania jawne i tajne podczas posiedzeń plenarnych parlamentów/izb

W przypadku zdecydowanej większości parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi (32 z 38), głosowanie podczas posiedzeń plenarnych jest jawne.

Sześć pozostałych parlamentów/izb przekazało więcej informacji dotyczących tej kwestii. Węgierskie *Országgyűlés* wyjaśniły, że decyzje w sprawach personalnych podejmowane są w głosowaniu tajnym. Wyniki głosowania przeprowadzanego podczas posiedzeń plenarnych były natychmiast dostępne na stronie internetowej parlamentu. Brytyjski *House of Commons* oświadczył, że oprócz wyjątkowych sytuacji, listy podziału głosów są publikowane. Włoski *Senato della Repubblica* poinformował, że głosowania zawsze są publiczne, z wyjątkiem głosowań dotyczących osób, wyborów wewnętrznych, spraw związanych z mniejszościami językowymi, konstytucyjnych praw i wolności oraz projektów zmian Regulaminu Senatu. W łotewskiej *Saeimie* głosowanie jest jawne, z wyjątkiem wyborów przewodniczącego, w których przeprowadza się głosowanie tajne. W przypadku irlandzkich *Houses of the Oireachtas*, wszystkie głosowania były przeprowadzane podczas publicznego głosowania, z wyjątkiem kilku szczególnych sytuacji. Co do zasady, w hiszpańskich *Cortes Generales* głosowanie podczas sesji plenarnych w obydwu izbach było jawne. Zgodnie z art. 85 Regulaminu Kongresu Deputowanych, przeprowadza się głosowanie tajne, jeśli wynika to ze stosownych wytycznych lub na wniosek dwóch grup parlamentarnych lub jednej piątej parlamentarzystów izby, lub członków komisji. Głosowania w sprawie procedury ustawodawczej lub w przypadkach, w których uchwały muszą zostać przyjęte zgodnie z systemem ważenia głosów, nie są tajne. W estońskim *Riigikogu* oraz w Parlamencie Europejskim głosowanie tajne odbywa się w określonych przypadkach – tj., jeśli dotyczy powołania na określone stanowiska.

iv. Systemy głosowania parlamentów/izb podczas posiedzeń komisji

Większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi (27 z 39) poinformowała, że podczas posiedzeń komisji głosowanie odbywało się przez podniesienie ręki. Tylko słoweński *Državni zbor* wskazał, że głosowanie odbywało się drogą elektroniczną. W hiszpańskich *Cortes Generales* głosowanie w obydwu izbach odbywało się przez podniesienie ręki, nawet jeśli sale posiedzeń komisji były wyposażone w system do głosowania drogą elektroniczną.

W wielu przypadkach respondenci informowali o wykorzystywaniu różnych metod głosowania, w zależności od przypadku. Polski *Sejm* poinformował, że w większości przypadków głosowanie odbywało się przez podniesienie ręki, ale w niektórych salach posiedzeń komisji możliwe również było głosowanie drogą elektroniczną. W fińskiej *Eduskunta* głosowanie było zazwyczaj przeprowadzane przez podniesienie ręki, a w rzadkich przypadkach organizowano głosowanie imienne. W Parlamencie Europejskim głosowanie odbywało się drogą elektroniczną oraz przez podniesienie ręki. Jednakże głosowanie w sprawie wyboru prezydów komisji składających się z przewodniczących i wiceprzewodniczących mogło odbyć się w drodze aklamacji lub tajnego głosowania (art. 204 Regulaminu). Niderlandzka *Tweede Kamer* wskazała na głosowanie przez podniesienie ręki oraz głosowanie imienne, jeśli w sprawie wniosku głosowano podczas posiedzenia proceduralnego. We włoskim *Senato della Repubblica* przeprowadzano głosowania pisemne w przypadku wyborów wewnętrznych.

W brytyjskim *House of Lords* formalne głosowania prowadził sekretarz, który odczytywał kwestię, w której należało podjąć decyzję, a następnie wyczytywał nazwiska parlamentarzystów porządku alfabetycznym, aby wypowiedzieli się, czy głosują „za”, czy „przeciw”. Następnie sekretarz ogłaszał i rejestrował wynik. Wszystkie głosowania były publikowane w oficjalnym protokole z posiedzenia komisji. Brytyjski *House of Commons* wskazał na głosowanie imienne. Decyzje formalne były rejestrowane przez sekretarza komisji i publikowane w oficjalnym protokole z posiedzenia komisji. W irlandzkich *Houses of the Oireachtas* głosowania były imienne.

W niderlandzkiej *Eerste Kamer* decyzje w komisjach były podejmowane w drodze konsensusu. W duńskim *Folketing* rzadko pojawia się potrzeba zorganizowania głosowania. Jeśli konieczne jest jego przeprowadzenie, przewodniczący danej komisji prosi rzeczników partii o przeprowadzenie głosowania w swojej partii.

Nieco ponad dwie trzecie respondentów (26 z 38) odpowiedziało, że głosowania podczas posiedzeń komisji były jawne. Blisko jedna trzecia odpowiedziała, że głosowania takie nie były jawne.

v. Głosowania tajne w parlamentach/izbach

Większość parlamentów/izb wskazała głosowania tajne przeprowadzane manualnie z wykorzystaniem kart do głosowania, a tylko kilka – głosowanie drogą elektroniczną lub możliwości zastosowania obydwu systemów.

Słoweński *Državni svet* podał szczegółowe informacje na temat stosowanych przepisów. Tajne głosowanie odbywało się w przypadkach, kiedy zdecydowała o tym większość obecnych parlamentarzystów na wniosek przewodniczącego Rady Narodowej, co najmniej ośmiu parlamentarzystów lub jednej z grup interesu. Tajne głosowania przeprowadzano za pomocą kart do głosowania. Dla każdego głosowania Biuro Rady Narodowej drukowało 40 kart do głosowania. Tajne głosowanie przeprowadzała specjalna komisja. Polski *Sejm* poinformował, że tajne głosowania odbywają się z wykorzystaniem kart do głosowania podpisanych imieniem i nazwiskiem parlamentarzysty. W luksemburskiej *Chambre des Représentants* w głosowaniu wykorzystywano karty do głosowania. Francuski *Sénat* organizował głosowanie, w którym senatorowie umieszczali karty do głosowania w urnie. Polski *Senat* również przedstawił szczegółowe zasady wyjaśniając, że w tajnych głosowaniach wykorzystywano karty do głosowania opatrzone pieczęcią, które były umieszczane w urnie. Podczas tajnego głosowania w węgierskich *Országgyűlés* notariusze parlamentarni pełnili rolę panelu zliczającego głosy. Głosowano z wykorzystaniem kart do głosowania opatrzonych pieczęcią i wkładanych do kopert, które wrzucano do urn. Dostępne były również i kabiny do głosowania. Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* poinformowały o tajnych głosowaniach przeprowadzanych z wykorzystaniem oficjalnych oznaczonych kart do głosowania i urn. Rumuńska *Camera Deputaţilor* wskazała przede wszystkim na czarne i białe kulki do głosowania oraz rzadziej stosowane głosowanie pisemne z wykorzystaniem kart do głosowania. Estoński *Riigikogu* wspomniał o tajnych głosowaniach w formie pisemnej z wykorzystaniem kart i kabin do głosowania. Litewski *Seimas* przeprowadzał tajne głosowania w określonych przypadkach przewidzianych i szczegółowo opisanych w Regulaminie Parlamentu. Karty do głosowania były pieczętowane i wydawane przez zespół skrutatorów. W miejscu, gdzie odbywało się tajne głosowanie znajdowała się kabina do głosowania oraz urna. W niderlandzkich *Eerste Kamer* i *Tweede Kamer* głosowania tajne odbywały się drogą pisemną. Słowacka *Národná rada* wspomniała, że podczas tajnego głosowania głosy oddawano z wykorzystaniem kart do głosowania wydawanych poszczególnym parlamentarzystom przez weryfikatorów Rady Narodowej. Portugalska *Assembleia da República* oświadczyła, że głosowanie z wykorzystaniem kart do głosowania było przeprowadzane jedynie w przypadku nominacji osób. Karty do głosowania były dystrybuowane, a następnie wrzucane przez głosujących do urny wyborczej. Chorwacki *Sabor* wspomniał o kartach do głosowania przygotowywanych przez Sekretarza Generalnego oraz o urnie lub urnach do głosowania. Bułgarskie *Narodno sabranie* również odniosło się do papierowych kart do głosowania, a belgijska *Chambre des représentants* - do kart do głosowania wrzucanych do urny. W szwedzkim *Riksdagu* przeprowadzano tajne głosowania w przypadku konieczności wskazania osobistych preferencji. Parlamentarzyści byli wzywani do przekazania karty do głosowania przewodniczącemu. Czeska *Poslanecká sněmovna* organizowała głosowania za pośrednictwem specjalnej komisji do głosowania; wykorzystywano karty do głosowania. Czeski *Senát* szczegółowo opisał przyjęte zasady. Głosowanie tajne przeprowadzano w szczegółowo opisanych przypadkach z wykorzystaniem oficjalnych

drukowanych kart do głosowania opatrzonych pieczęcią. Zgodnie z Regulaminem greckiego *Vouli ton Ellinon*, głosowania tajne przeprowadzano w szczególnych przypadkach. Odbywały się one przy drzwiach zamkniętych. Każdy z parlamentarzystów otrzymywał identyczne, białe karty do głosowania oraz odpowiednią liczbę pustych kart do głosowania. W belgijskim *Sénacie* senatorowie otrzymywali kartę do głosowania, którą wrzucali do urny. Irlandzki *Dáil Éireann* wspominał o kabinach do głosowania i zliczaniu głosów. Parlament Europejski odniósł się do art. 180a Regulaminu, zgodnie z którym, w przypadku głosowań w sprawie nominacji oraz na szczególny wniosek złożony przez deputowanych, głosowanie odbywało się w wykorzystaniem kart do głosowania. Nazwiska deputowanych biorących udział w tajnym głosowaniu były rejestrowane w protokole z danego posiedzenia.

Fińska *Eduskunta* poinformowała, że wybory przewodniczącego, wiceprzewodniczącego, parlamentarnego rzecznika praw obywatelskich, zastępcy rzecznika praw obywatelskich oraz dyrektora Krajowej Izby Kontroli przeprowadzono w tajnym głosowaniu. Głosujący składali kartę do głosowania i wrzucali do zabezpieczonej urny wyborczej. W niemieckim *Bundestagu* głosowania tajne przeprowadzano wyłącznie w przypadku wyboru kanclerza, prezydenta oraz pełnomocnika parlamentu do spraw wojskowych. Parlamentarzyści korzystali z kabiny do głosowania i zaznaczali pole wyboru na karcie do głosowania.

W brytyjskim *House of Lords* głosowania tajne przeprowadzano w przypadku określonych nominacji (np. na stanowisko przewodniczącego Izby Lordów). W takich przypadkach parlamentarzyści głosowali osobiście, w wyznaczonym lokalu wyborczym lub za pośrednictwem poczty. W alternatywnym systemie głosowania parlamentarzyści przedstawiali swój wybór w porządku numerycznym. Łotewska *Saeima* przeprowadzała tajne głosowania wyłącznie w przypadku wyborów prezydenckich. Parlamentarzyści oddawali swoje głosy jednocześnie, z wykorzystaniem kart do głosowania.

Parlamenty/izby korzystające z systemów głosowania elektronicznego wyjaśniły zasady ich stosowania. Włoski *Senato della Repubblica* wskazał na głosowanie tajne drogą elektroniczną, zaznaczając, że korzystano z kart w przypadku głosowania dotyczącego osób oraz podczas wyborów. We włoskiej *Camera dei deputati* głosowanie tajne zazwyczaj odbywało się drogą elektroniczną. Na wypadek awarii elektronicznego systemu głosowania prezydent miał przygotowane dwie urny wyborcze, a głosujący otrzymywali dwie małe kulki – białą i czarną, które wrzucali do urn. Szczegółowo odnosząc się do Regulaminu Kongresu Deputowanych, hiszpańskie *Cortes Generales* wymieniło następujące formy przeprowadzania głosowania tajnego: i) drogą elektroniczną, gdzie rejestrowany jest wynik głosowania z pominięciem tożsamości głosujących, ii) z wykorzystaniem kart do głosowania, kiedy głosowanie dotyczy nominacji na stanowiska, kiedy taką decyzję podjął przewodniczący i kiedy taka forma głosowania została określona we wniosku o tajne głosowanie. Zgodnie z Regulaminem Senatu głosowanie tajne odbywało się z wykorzystaniem kart do głosowania w przypadku nominacji na stanowiska, oraz białych i czarnych kuleczek w przypadku kategoryzacji działań lub głosowania w sprawie osób. Rumuński *Senat* odniósł się do głosowania tajnego drogą elektroniczną, głosowania w wykorzystaniem kart oraz kuleczek.

vi. Systemy zarządzania dokumentami elektronicznymi w parlamentach/izbach

Zdecydowana większość respondentów (35 z 39) korzystała z systemu zarządzania dokumentami elektronicznymi.

Parlamenty/izby, które korzystały z takich systemów podały szczegóły dotyczące zarządzania dokumentami i powodów wdrożenia.

- Niemiecki *Bundesrat* odniósł się do systemu informatycznego EUDISYS, którego celem było przekazywanie bieżących informacji rządowi krajów związkowych w zakresie aktualnych

unijnych wniosków legislacyjnych i debat.

- Polski *Sejm* wskazał na system informacyjny dostępny przez internet, którego celem było gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie danych związanych z działalnością *Sejmu*, jego organów oraz Kancelarii *Sejmu*.
- Duński *Folketing* poinformował, że celem funkcjonującego systemu było zapewnienie, że dokumenty przechowywane są w ramach jednego systemu, a nie na komputerach pracowników.
- Luksemburska *Chambre des Députés* wykorzystywała swój system do rozprowadzania i archiwizowania dokumentów.
- Francuski *Sénat* korzystał z systemu do archiwizowania dokumentów i publikowania ich w internecie.
- Fińska *Eduskunta* oświadczyła, że co do zasady, wszystkie dokumenty, na których opierał się system decyzyjny, były dostępne w formie elektronicznej. Dokumenty parlamentarne nie były już rutynowo rozprowadzane w formie papierowej, chociaż nadal były dostępne w takiej formie.
- Węgierskie *Országgyűlés* poinformowały, że od kwietnia 2017 r. ustawodawcze dokumenty parlamentarne (projekty ustaw i inne wnioski, propozycje poprawek itp.) składane były w formie elektronicznej za pośrednictwem tzw. systemu ParLex.
- Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* odniosły się do elektronicznego systemu obejmującego cały proces legislacyjny oraz do wewnętrznego elektronicznego systemu zarządzania plikami funkcjonującego na poziomie administracyjnym.
- Elektroniczna strona rumuńskiej *Camera Deputaţilor* zapewniała dostęp do projektów ustaw oraz do istniejącego prawodawstwa, komunikatów prasowych, kwestii organizacyjnych izby, głosowań, protokołów z posiedzeń plenarnych i zapisów audiowizualnych, posiedzeń Prezydium Stałego, informacji o opiniach w sprawach UE, informacji o działalności służb Sekretariatu Generalnego itp.
- W estońskim *Riigikogu* system był wykorzystywany do przekazywania i koordynowania różnych dokumentów związanych z UE/projektów ustaw/ opinii komisji, sprawozdań; podpisywania dokumentów, gromadzenia protokołów z posiedzeń itp.
- W niemieckim *Bundestagu* system wykorzystywano do rozprowadzania wszelkiego rodzaju dokumentów związanych z UE (EuDoX - system niedostępny dla szerszej publiczności). Rozprowadzanie protokołów z posiedzeń plenarnych, wniosków parlamentarnych, porządków posiedzeń komisji itp. (DIP - system ogólnodostępny).
- Litewski *Seimas* korzystał z systemu do rejestracji i rozprowadzania dokumentów, w tym dokumentów związanych z UE.
- W brytyjskim *House of Lords* system elektroniczny był wykorzystywany do przechowywania i archiwizowania akt. W najbliższych miesiącach zostanie zastąpiony nowym systemem opartym na programie SharePoint.
- W niderlandzkiej *Eerste Kamer* system jest wykorzystywany na potrzeby wewnętrzne do archiwizowania, sporządzanie porządków dziennych, powiadamiania parlamentarzystów i pracowników. Jest też udostępniany szerszej publiczności za pośrednictwem strony internetowej.
- W cypryjskim *Vouli ton Antiprosopon* system umożliwiał tworzenie/archiwizację i wyszukiwanie dokumentów wykorzystywanych w ramach działalności parlamentarnej.
- Portugalska *Assembleia da República* poinformowała, że system był używany do rejestrowania korespondencji przychodzącej i wychodzącej, umożliwiając jej kontrolowanie i śledzenie.
- Chorwacki *Sabor* zaznaczył, że system ułatwił dystrybucję dokumentów i archiwizację dokumentów papierowych.
- Bułgarskie *Narodno sabranie* wskazało na dokumentację wewnętrzną, zarządzanie i przydział zadań.

- Belgijska *Chambre des représentants* odniosła się do różnych systemów wykorzystywanych do określonych celów - np. do rejestracji debat, prowadzenia księgowości i zarządzania subskrypcjami.
- Włoski *Senato della Repubblica* poinformował, że wszystkie upublicznione dokumenty (krajowe projekty ustaw, wnioski unijne, sprawozdania, ustawy i rozporządzenia itp.) były zapisywane w odpowiedniej kategorii w formie elektronicznej i udostępnione na stronie internetowej Senatu. Wszystkie posiedzenia plenarne, posiedzenia komisji oraz zadania mogły być realizowane bez korzystania z nośników papierowych, ale dla wygody senatorów, główne dokumenty nadal były drukowane.
- W czeskim *Senacie* system był wykorzystywany do rozpowszechniania wydruków senackich i powiązanych informacji.
- Głównym zadaniem systemu stosowanego w łotewskiej *Saeimie* było zapewnienie sprawnego obiegu dokumentów pomiędzy różnymi departamentami, a w greckim *Vouli ton Ellinon* system był wykorzystywany do celów administracyjnych.
- Belgijski *Sénat* odniósł się do bazy danych opartej na chronologicznym systemie procedur legislacyjnych i dokumentów parlamentarnych powiązanych z dossier.
- W irlandzkich *Houses of the Oireachtas* korzystano z systemu na potrzeby zarządzania dokumentami z posiedzeń komisji.
- Hiszpańskie *Cortes Generales* korzystały z różnych systemów zarządzania dokumentami. Najważniejsze służą do zarządzania rejestrem parlamentarnym, wewnętrzną bazą danych lub do przekazywania dokumentów parlamentarnych organom i klubom parlamentarnym w obydwu izbach.
- Parlament Europejski wskazał na GEDA (*Gestion Électronique Documents Administratifs*) – narzędzie umożliwiające wyszukiwanie, rejestrację i przesyłanie w formie elektronicznej całej oficjalnej korespondencji parlamentarnej oraz dokumentów administracyjnych. Planowane było zastąpienie GEDA nowym elektronicznym systemem zarządzania dokumentami.

W polskim *Senacie* planowano wdrożenie systemu zarządzania dokumentami elektronicznymi w styczniu 2018 r., który miał osiągnąć pełną funkcjonalność w styczniu 2019 r.

vii. Systemy umożliwiające odbywanie posiedzeń plenarnych i posiedzeń komisji bez korzystania z nośników papierowych w parlamentach/izbach

Niemal równa liczba respondentów (20 z 38), czyli nieco ponad połowa, korzystała z systemu umożliwiającego przeprowadzanie posiedzeń plenarnych bez korzystania z nośników papierowych oraz systemu umożliwiającego przeprowadzanie posiedzeń komisji bez korzystania z nośników papierowych (20 z 39). Pozostali respondenci nie posiadali takiego systemu.

viii. Platformy elektroniczne do komunikowania się z innymi organami rządowymi w parlamentach/izbach

Ponad połowa parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi (20 z 38) korzystała z platform elektronicznych do komunikowania się z innymi organami rządowymi.

Większość respondentów, którzy korzystali z takich platform, podała więcej informacji na temat tego środka komunikacji. Kilko odniosło się do systemów zarządzania dokumentami elektronicznymi opisanych powyżej (patrz punkt vi powyżej).

Ponadto wymienione zostały inne narzędzia/platformy:

- e-mail (polski *Sejm*, niderlandzka *Eerste Kamer*, brytyjski *House of Commons*, czeski *Senát*);
- strony internetowe (niderlandzka *Eerste Kamer*), internetowy system na potrzeby zadawania

- pytań parlamentarnych (brytyjski *House of Lords*)⁹;
- IPEX (francuski *Sénat*);
  - elektroniczne platformy służące: wymianie informacji i dokumentów (cypryjski *Vouli ton Antiprosopon*), przesyłaniu pytań parlamentarnych do departamentów i otrzymywanie odpowiedzi (irlandzkie *Houses of the Oireachtas*), wyłącznie przekazywaniu dokumentów poufnych/tajnych z Ministerstwa Spraw Zagranicznych (rumuńska *Camera Deputaţilor*), komunikacji z innymi organami rządowymi za pośrednictwem systemu informacji na temat projektów (DIS) oraz systemu zarządzania projektami ustaw (EMS) przez który przekazywano różne dokumenty/projekty i realizowano procedurę koordynacyjną (estoński *Riigikogu*). W ostatnim przypadku, Komisja ds. UE była członkiem Organu Koordynacyjnego UE, który zatwierdzał stanowiska w sprawach UE przed przedłożeniem rządowi do dyskusji i podjęcia decyzji oraz który potwierdzał, że dokumenty spełniają określone wymogi. Wszystkie odnośne dokumenty/projekty ustaw itp. były dostępne na specjalnej platformie elektronicznej;
  - służby przygotowujące projekty dla rządu korzystały z oddzielnej platformy elektronicznej w celu przesyłania dokumentów do Biura Oireachtas. Zarówno ustawy rządowe, jak i poprawki legislacyjne przechodzą przez parlament (irlandzkie *Houses of the Oireachtas*);
  - E-Norm: e-administracja dokumentów dotyczących projektów ustaw w toku procedury legislacyjnej (niemiecki *Bundestag*);
  - Intranet Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Europejskich, do którego dostęp udzielany jest określonym urzędnikom parlamentarnym, (chorwacki *Sabor*) lub wspólne bazy danych (czeski *Senát*);
  - X-Leges wykorzystywany do zarządzania i poświadczania każdego etapu tworzenia i cyklu życia wszystkich aktów prawnych i rozporządzeń, łączący wszystkie instytucje parlamentarne i rządowe zaangażowane w ten proces (włoski *Senato della Repubblica*).

ix. Komisje odpowiedzialne za sprawy związane z cyfryzacją w parlamentach/izbach

Większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi (34 z 39) nie posiadała odrębnej komisji do spraw związanych z cyfryzacją.

Zgodnie z przekazanymi informacjami w parlamentach/izbach, w których nie funkcjonowały osobne komisje odpowiedzialne za sprawy związane z cyfryzacją, za kwestie te odpowiadały inne komisje lub też żadnym komisjom nie powierzono tej odpowiedzialności, zgodnie z poniższym:

---

⁹ <http://www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-questions-answers>

Parlament/izba	Komisja odpowiedzialna za cyfryzację i/lub inne komentarze
Austriacki <i>Nationalrat</i>	Komisja ds. Badań, Innowacji i Technologii. Częściowo także Komisja ds. Transportu oraz Komisja Spraw Konstytucyjnych
Austriacki <i>Bundesrat</i>	
Belgijski <i>Sénat</i>	Brak odpowiedzialnej komisji. Kwestiami związanymi z cyfryzacją zajmują się urzędnicy państwowi.
Bułgarskie <i>Narodno sabranie</i>	Komisja ds. Transportu, IT i Łączności
Chorwacki <i>Sabor</i>	Komisja ds. Informacji, Komputeryzacji i Mediów
Cypryjski <i>Vouli ton Antiprosopon</i>	Zespół parlamentarzystów i pracowników parlamentu ma za zadanie promowanie cyfryzacji przepływu pracy parlamentu. Nadzór nad realizacją tych zadań pełni przewodniczący izby.
Czeska <i>Poslanecká sněmovna</i>	Komisja ds. Funkcjonowania Biura Izby Poselskiej
Czeski <i>Sénat</i>	Brak dedykowanej komisji. Jest to uzależnione od obszaru cyfryzacji (np. w przypadku opieki zdrowotnej będzie to inna komisja niż w przypadku e-administracji).
Niderlandzka <i>Eerste Kamer</i>	Sprawami cyfryzacji w Senacie zajmuje się przede wszystkim Komisja Wewnętrzna (przewodniczący i dwoje wiceprzewodniczących Senatu).
Estoński <i>Riigikogu</i>	Komisja do Spraw Gospodarczych
Fińska <i>Eduskunta</i>	Komisja ds. ds. Transportu i Łączności, choć kwestia ta w znacznym stopniu angażuje wszystkie komisje.
Francuski <i>Sénat</i>	Komisja ds. Kultury, Komisja ds. Gospodarczych
Grecki <i>Vouli ton Ellinon</i>	Specjalna Stała Komisja Parlamentarna ds. Badań i Technologii
Węgierskie <i>Országgyűlés</i>	Komisja ds. Gospodarczych
Irlandzkie <i>Houses of the Oireachtas Dáil Eireann</i>	Komisja Wspólna ds. Finansów, Wydatków

Irlandzki <i>Seanad Eireann</i>	Publicznych i Reform. Departament Wydatków Publicznych i Reform podlega premierowi. Departament Wydatków Publicznych i Reform odpowiada za strategię w zakresie technologii informacyjnej i komunikacyjnej usług publicznych obejmującej zagadnienia związane z cyfryzacją. Żadna komisja nie ponosi wyłącznej odpowiedzialności za cyfryzację w Houses of the Oireachtas. Decyzje w tej sprawie są podejmowane w ramach standardowych struktur decyzyjnych.
Włoska <i>Camera dei deputati</i>	IX Komisja ds. Transportu i Telekomunikacji
Włoski <i>Senato della Repubblica</i>	8. Komisja Stała ds. Infrastruktury Publicznej i Sieci Komunikacyjnych
Łotewska <i>Saeima</i>	Komisja ds. Gospodarczych, Rolniczych i Polityki Regionalnej
Litewski <i>Seimas</i>	Komisja ds. Gospodarki
Polski <i>Senat</i>	Komisja Infrastruktury
Słowacka <i>Národná rada</i>	Komisja ds. Gospodarczych
Hiszpańskie <i>Cortes Generales Congreso de los Diputados</i> (izba niższa)	Komisje ds. energii, turystyki i Agendy Cyfrowej – funkcjonujące w Kongresie Deputowanych i Senacie
Hiszpański <i>Senado de España</i>	
Szwedzki <i>Riksdag</i>	Komisja ds. Transportu i Łączności
Brytyjski <i>House of Commons</i>	Odpowiedzialność jest podzielona pomiędzy kilka komisji, w zależności od kontekstu.
Brytyjski <i>House of Lords</i>	W zakresie kompetencji Komisji Usług Izby Lordów.
Parlament Europejski	Kwestia ta wchodzi w zakres kompetencji wielu komisji. Zgodnie z Regulaminem Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów (IMCO) odpowiadała za „identyfikowanie i usuwanie potencjalnych barier w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego, w tym jednolitego rynku cyfrowego”. Merytoryczne aspekty omawianego w tym rozdziale jednolitego rynku cyfrowego wchodzi w zakres kompetencji Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (ITRE), ponieważ dotyczą technologii informacyjnych oraz sieci i usług komunikacyjnych itp.

x. Znaczenie cyfryzacji sektora publicznego dla parlamentów/izb oraz główne wyzwania utrudniające dalszy rozwój i wdrożenie cyfryzacji w państwach członkowskich

Dla większości respondentów (18 z 31) oraz dla partii NEOS austriackiego *Nationalrat* cyfryzacja sektora publicznego stanowiła bardzo istotną kwestię. Dla 12 – była to kwestia istotna; podobnie było w przypadku stanowiska przyjętego przez Austrię oraz stanowiska Partii Zielonych austriackich *Nationalrat* i *Bundesrat*. Tylko jeden respondent wskazał, że jest to kwestia dosyć istotna.

Jeśli chodzi o wyzwania w tej dziedzinie, ponad połowa respondentów (22 z 37), również austriacka koalicja parlamentarna, uznała obawy dotyczące ochrony danych za główne wyzwanie utrudniające dalszy rozwój i wdrożenie cyfryzacji. Braki zasobów¹⁰ i tradycji¹¹ były postrzegane jako wyzwania przez blisko jedną trzecią respondentów (11 z 36). Zdecydowanie mniejsza liczba parlamentów/izb uznała, że przeszkodami są brak zaufania do rozwiązań cyfrowych (osiem z 36) i woli politycznej¹² (cztery z 36).

Oprócz powyższych, pośród tych parlamentów/izb, które mogły przedstawić oficjalne stanowisko, fińska *Eduskunta* poinformowała, że w niedawnym oświadczeniu Komisja ds. Transportu i Łączności odniosła się do tych kwestii, ale nie wskazała, które wyzwania są priorytetowe w stosunku do pozostałych. W oświadczeniu komisja podkreśliła m.in. potrzebę utworzenia zrównoważonych ram regulacyjnych oraz zapewniania równych szans, które w odpowiedni sposób chroniłyby konsumentów i innych końcowych użytkowników, ale jednocześnie sprzyjałyby innowacyjności i rozwojowi. Cypryjski *Vouli ton Antiprosopon* odniósł się do biurokracji, a czeski *Senát* wskazał na problematyczne przepisy dotyczące zamówień, brak wiedzy specjalistycznej po stronie administracji, ryzyko sprzeniewierzeń, niejasne zasady kontroli finansowej, a także historię zarzutów karnych w związku z zawyżonymi i niezadowolającymi projektami cyfrowymi, które w efekcie wywoływały obawy przed wzięciem politycznej odpowiedzialności za projekty cyfryzacyjne.

Chociaż irlandzkie *Houses of the Oireachtas* nie zajęły formalnego stanowiska w tej sprawie, to podkreśliły znaczenie zapewnienia dostępu do usług szerokopasmowych w regionach wiejskich, co nadal stanowiło często dyskutowany problem.

Część B: Inicjatywy związane ze strategią jednolitego rynku cyfrowego

Jeśli chodzi o dyskusje na temat strategii jednolitego rynku cyfrowego, większość parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi (26 z 38) przeprowadziła debaty w tej sprawie w komisjach ds. UE lub w innych komisjach branżowych (22 z 38 respondentów). Spośród tych, które przekazały dodatkowe informacje, polski *Sejm* i hiszpańskie *Cortes Generales* przeprowadziły wspólne posiedzenia poświęcone strategii jednolitego rynku cyfrowego, w których wziął udział komisarz ANSIP. Komisarz wziął również udział w sesjach irlandzkich *Houses of the Oireachtas* oraz belgijskiej *Chambre des représentants*. Szwedzki *Riksdag* poinformował, że przeprowadził debaty w sprawie strategii we właściwej komisji, ale Komisja Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (ITRE) regularnie otrzymywała od rządu informacje na temat kwestii związanych ze strategią oraz inicjatyw podejmowanych w związku z nią. Estoński *Riigikogu* przeprowadził dyskusję na temat strategii w komisjach ds. prawnych, kultury i gospodarki, a także w Komisji ds. UE. Brytyjski *House of*

---

¹⁰ Na brak zasobów wskazała również partia NEOS z austriackiego *Nationalrat*.

¹¹ Do tradycji nawiązywało również stanowisko przyjęte przez Austrię.

¹² Na brak zasobów wskazała również partia NEOS z austriackiego *Nationalrat*.

Commons poinformował, że Komisja Kontroli Spraw Europejskich dokonała kontroli wszystkich wniosków legislacyjnych związanych z jednolitym rynkiem cyfrowym oraz licznych komunikatów Komisji, co często wiązało się z przeprowadzaniem dyskusji. Nie przeprowadzono jednak ogólnej dyskusji na temat całej strategii w komisji, ani na posiedzeniu plenarnym.

Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów (IMCO) Parlamentu Europejskiego opracowała szereg sprawozdań z inicjatywy własnej na temat jednolitego rynku cyfrowego w czasie obecnej kadencji, jak i w kadencjach poprzednich. Komisja przeprowadziła również wymiany poglądów na szczeblu eksperckim oraz dyskusje na temat strategii jednolitego rynku cyfrowego i powiązanych dokumentów.

Spośród 39 parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi, 17 poinformowało, że przyjęło oficjalne stanowisko, opinię lub uchwałę względem strategii jednolitego rynku cyfrowego. Ogólne reakcje na strategię były pozytywne - większość parlamentów/izb z zadowoleniem przyjęła jej utworzenie. Omawiając dalej tę kwestię, niemiecki *Bundesrat* podkreślił znaczenie materiałów audiowizualnych i dziennikarskich oraz potrzebę ochrony praw konsumentów. O prawach konsumentów wspomniały również rumuńska *Camera Deputaţilor* oraz fińska *Eduskunta*. Pierwsza z nich wezwała dodatkowo do zachowania powiązań między jednolitym rynkiem cyfrowym a tradycyjnymi sektorami gospodarki. Druga podkreśliła potrzebę utworzenia neutralnej z technologicznego punktu widzenia platformy regulacyjnej.

Kwestia poszanowania praw autorskich pojawiała się w komentarzach szeregu parlamentów/izb. Wspomniały o niej m.in. francuskie *Assemblée nationale*, francuski *Sénat*, hiszpańskie *Cortes Generales* oraz portugalska *Assembleia da República*. Francuski *Sénat* zaznaczył dodatkowo, że UE nie powinna stanowić jedynie rozległej cyfrowej przestrzeni konsumenckiej - musi stać się również producentem i określić swoją politykę przemysłową w dziedzinie gospodarki cyfrowej.

Litewski *Seimas* i estoński *Riigikogu* stały na stanowisku, że strategia może zmaksymalizować potencjał wzrostu gospodarki cyfrowej oraz ogólnie przyczynić się do wzrostu gospodarczego.

Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* oraz łotewska *Saeima* podkreślały znaczenie bezpieczeństwa danych. Ta ostatnia - w związku z wezwaniem do zniesienia barier regulacyjnych i pozaregulacyjnych na rynkach państw członkowskich.

Włoska *Camera dei deputati* oraz czeski *Senát* wezwały do promowania publicznych i prywatnych inwestycji w infrastrukturę cyfrową celem stworzenia bardzo szybkich łączy szerokopasmowych lub bardzo szybkiego internetu. Ten ostatni zaapelował do swojego rządu o zwrócenie znacznie większej uwagi na rozwój cyfrowych usług publicznych.

Sprawozdanie w sprawie „W kierunku aktu o jednolitym rynku cyfrowym” (2015/2147(INI)) opracowane wspólnie przez Komisję Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów (IMCO) oraz Komisję Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (ITRE) Parlamentu Europejskiego zawiera wniosek o wprowadzenie dodatkowych środków w odniesieniu do roli platform internetowych w kontekście zaufania i bezpieczeństwa w świecie cyfrowym oraz zapewnienia, że ramy ochrony konsumentów odpowiadają wyzwaniom ery cyfrowej. Kieruje również prośbę do Komisji o zaproponowanie przepisów, które stymulowałyby inwestycje, konkurencję i innowacje.

Odpowiedzi na pytanie o zagadnienia objęte strategią jednolitego rynku cyfrowego, nad którymi najczęściej debatowano, były równo podzielone pomiędzy trzy tematy. Spośród 31 respondentów, 21 parlamentów/izb wskazało, że tworzenie odpowiednich warunków dla sieci i usług cyfrowych było najczęściej omawianym tematem. W 18 parlamentach/izbach poprawienie dostępu konsumentów i

przedsiębiorstw do dóbr internetowych było najczęstszym przedmiotem dyskusji. Tyle samo respondentów wskazało na maksymalizację potencjału wzrostu europejskiej gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego. Austriacki *Nationalrat*, partia NEOS oraz Partia Zielonych miały odmienne opinie *względem* stanowiska przyjętego przez państwo. Obydwie partie uznały za najważniejsze stworzenie odpowiedniego środowiska dla sieci i usług cyfrowych. Natomiast niderlandzka *Eerste Kamer*, stwierdziła, że koncentrowała się przede wszystkim na prawach autorskich w ramach jednolitego rynku cyfrowego oraz na niektórych kwestiach dotyczących umów na dostarczanie treści cyfrowych.

Parlamenty/izby zostały również zapytane o to, co uznają za główne wyzwania w zakresie polityki dla dalszego rozwoju inicjatyw cyfrowych w swoich krajach. Większość respondentów (20 z 28) zgodziła się, że koszty oraz infrastruktura stanowiły główne przeszkody stojące na drodze dalszego rozwoju. Piętnaście parlamentów/izb (oraz Partia Zielonych w austriackim *Nationalracie* i w *Bundesracie*) stwierdziło, że zapewnienie wartości i praw obywatelskich/społecznych stanowiło istotne wyzwanie. Siedem parlamentów/izb oraz partia NEOS austriackiego *Nationalratu* uznała utratę/przesunięcia miejsc pracy za największą przeszkodę dla dalszego rozwoju inicjatyw cyfrowych.

W uwadze ogólnej do niniejszej części, zaangażowanie brytyjskiego *House of Commons* w strategię jednolitego rynku cyfrowego polegało przede wszystkim na kontroli legislacyjnej przeprowadzonej przez Komisję Kontroli Spraw Europejskich. Kontrola ta w znacznym stopniu skupiała się na wpływie inicjatyw strategii jednolitego rynku cyfrowego na Wielką Brytanię po Brexicie, tj. do jakiego stopnia i na jakich warunkach brytyjskie przedsiębiorstwa i konsumenci mogliby skorzystać z utworzenia jednolitego rynku UE w zakresie towarów i usług cyfrowych.